

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Handwritten: R 195162

ΟΙ ΤΗΣ ΗΡΩΙΚΗΣ
ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΠΑΛΑΙΟΙ
ΠΟΙΗΤΑΙ ΠΑΝΤΕΣ.

POETAE GRAECI VET-
RES CARMINIS HEROICI
SCRIPTORES, QUI
EXTANT, OMNES.

Homerus.
Hesiodus.
Orpheus.
Callimachus.
Aratus.
Nicander.
Theocritus.

Moschus.
Bion.
Dionysius.
Coluthus.
Tryphiodorus.
Musæus.
Theognis.

Phocylides.
Pythagoræ aurea carmina
cum fragmentis aliorum.
Apollonius Rhodius.
Oppianus.
Cointus Smyrnezus.
Nonni Dionysiaca.

APPOSITA EST E REGIONE
Latina interpretatio.

Notz item & variz lectiones margini adscriptz.

Cura & recensione

C. ECCH.

Handwritten: Auctori Samnati...

Accessus & Index rerum & verborum locupletissimus.

Handwritten: J. M. J.

Handwritten: Exurgamio dei a 1840

ADRIAN. ANTONIO
Sumptibus Caldoriana Societatis.

ANNO MDCCCVI.

28.273

ILLVSTRISSIMO ET
POTENTISSIMO PRINCIPI AC
D. DOMINO MAVRITIO LANDGRAVIO.
HASSIÆ, COMITI IN KATZENELNBOGEN,
Dierz, Zigenhaim, Nidda, &c. Domino suo Clementissimo.

ROCVL, ô Princeps, procul aduolant, & ex omnibus Graciæ oris, ad C^{nem} T. hospites boni, bene collecti, fama iudem & eruditione præstantes: breuiter, quales rogatorum doctissimus M. Varro optauit sibi conuiuas, nisi quòd isti numero plures, bisque & amplius supra Musarum. Neque tamen sum um iccirco strepitumve maiorem in splendidissima semper arce tua excitari necessum est, & qui oculos aurêve Vigilum terrere possit. Quippe hi cogiti Cⁿⁱ T. pridem omnes, vsu, colloquiis, & consuetudine suauissima comperti. Illum denique modium salis, quem antiquitas artioribus amicitiiis contrahendis desiderauit, tuo in comitatu consumsere. Scio, notorem à nemine ex his postulabis. Lecta item Cⁿⁱ T. relecta multoties opera eorum: dialecti, idiomata, moduli, vestes, ornamenta, ingenia sagaciter explorata singulorum. ~~Venerantur ipsi sanctè Principem tantum: præsidium suum, decus, delictum, & cuius bonis appellantes. Hos Homerus ille, ille Cæsar, ille virtutis omnis parens Iustiniano Imperatori dictus olim, ille Cⁿⁱ T. quàm Alexandro verè Magno tam assiduus, in sacrarium ædium tuarum tanquam mystagogus inducit: & amiserit oculos licèt, tamen, Nota magis nulli dōmus est sua, quàm Landgrauianum ei palatium est. Imaginem omnem mitto, Princeps Illustrissime: Dico apertè & sine pompa. Poëtas hosce principes velut in vnum corpus coniungere visum mihi, dum ex more veterū Iureconsultorū, ac nonnullorum etiā nostri æui, siquid à publicis muneribus otij suppetit, in Musarum hosce hortos salua legū maiestate diuerto: eò libentiùs quòd earum conditores ex poëtarū imprimisque Homeri illius autoritate respōsa sua depromere aut cōfirmare~~

sæpe dignati. Erricus Stephanus, clarissimæ memoriæ. vir, & de his li-
 teris optimè meritis, istiusmodi syntagmatis concinnandi ante annos
 quadraginta ex parte præiit suo exemplo. Tamen poëtæ quatuor à me
 adiuncti: adiunctæ item omnibus notæ, aliæque, quæ ex ipsa editionum
 comparatione καὶ αὐτῶν deprehendere pronum cuique. His τὰ ἀγὰ non
 inferere ἀνόμενον existimaui, veluti Nonni, Nazianzeni, & aliorum è ve-
 teribus, qui carminis eadem normâ res diuinas profecuti. Erit forte an
 ut hæc talia aliquando labor curet, siue noster, siue alienus Minutos e-
 tiam plerosque scriptores Epigrammatum præterimus, quia minuti,
 nec choro isto poëtarum augustiore satis digni: tum quia extant sin-
 gulari libro comprehensi Ἀνθολογίας. Eccui hæc autem conuenientiùs
 quàm Cⁿⁱ T. ausim inscribere, Princeps Magne² qui cum eximiis publi-
 ca confessione virtutibus, & meliorem omnem literaturam, & quod
 prius dixi, propriam Græcorum vatum cognitionem coniunxisti: sic-
 que absurdam & deformem, nec non rebus humanis exitiosam eorum
 opinionem exempli tui prærogatiua profligasti, qui dehonestari tali-
 bus studiis sublimitatem putant Dynastarum, quin & ipsorum Nobi-
 lium ferè natales. Bene porro quod vestigia isthæc sequi ambit etiam
 T. C^{nis} aula omnis, & pars melior gentium tuarum. Cuius rei
 cunctorum fama celebratissimæ, insigne quoque πικνέειον, tum in aliis
 Hassa è gente, tum præcipuè in nobilissimo & sapientissimo viro D.
 Georgio Schvvertzio ciuitas nostra cernit coram. Usque adeò cum pie-
 tatis virtutumque omnium studiis maritare suo à Principe didicerunt
 hæc Literarum & Doctrinæ. Iam verò de Cⁿⁱ T. in Remp. nostrâ pio af-
 fectu & beneficiis, quæ mediocrem insuper huic consilio meo fiduciam
 & apiscendæ gratiæ tuæ spem fecere, tum per eloqui tenuitatem di-
 cere abstineo, tum quia ubi demerendi copiam omnē ipsa meritorum
 magnitudo præcidit, magis veneratione tecta opus: quæ etiam apud
 præpotentes acceptior esse amat, præsertim cum & ipse cordis sit, ut
 ille ait, in operto. sit. Superest tantum, uti, quod iam vnicè opto, Prin-
 cepe Illustrissime, faueat largiter supplicationibus nostris elemētia illa
 Cælestis, quæque vota pro incolumitate & gloria tua sanctè & religiosè
 nuncupare non desinimus nos aliique per Europam, ea magis ac ma-
 gis rata faxit. Vale Princeps optime, & cognomine summis olim Regi-
 bus optatissimo, nobis quidem *Evergetes* verè dicende. Ex Musæo. V.
 Kal. April. c12 12 cvi.

Illustriss. Cⁿⁱ T.

Addictissimus

IACOBVS LEGTIVS.

SCIPIONIS CARTEROMACHI PISTORIENSIS ORATIO DE laudibus literarum Græcarum.

QUAM varia multipliciæque sint, viri studiosissimi, quæ apud diuersos homines bona honestæque existimantur, pro cuiusque commodo aut naturæ convenientia: illud profecto optimum videri debet quod consensu omnium, aut certe probatissimorum, utilissimum humano generi natura edidit. Quod enim beneficia summa omnibus contulit, confertque quotidie, id non esse optimum, dici non potest, metitur enim bonitatem beneficentia. Disciplinis autem à diis immortalibus nihil utilius datum esse homini, tam nemini dubium esse video quàm nihil animo ipso diuinius: cuius illæ sunt possessiones ac facultates. Neque verò obscura sunt aut ignota earum beneficia hominibus: quum & audiant ea quotidie, & videant, atque omnibus penè modis experiantur. Quod si disciplinæ utilissimæ, quantæ id dignitatis esse censendum est cuius hæ potissimum beneficio manarint in lucem? certè maximæ, & cui nihil anteponi vel possit, vel debeat. Id autem esse Græcam præcipuè linguam, quum egregios in quauis disciplina viros, non credidisse modò sed & tradidisse, vel legerim vel audierim, ipse quoque faciliè me in eandem sententiam adduci patior. Cuius rei vos certè iudices in præsentia facio, qui quum eiusmodi ornamentis insigniti omnes atque honestati prodeatis, Græca quoque vel in vobis ipsis admiramini, vel in aliis studio prosequimini. Existimo autem quicquid laudis vniuersis simul conueniat disciplinis, id omne Græcæ linguæ meritis non iniuria adscribi oportere. quod quàm verum sit, mox audietis. Iam enim huc Græcæ linguæ laudes exploraturi accessimus, quantùmque ex ea manarit utilitatis humano generi: quanquam ea Latinis præsertim hominibus contulerit semper, conferreque possit in dies magis uti volentibus.

Igitur Græca lingua (si Græcorum scriptorum sua prodentium fidem sequimur) vetustissima nobilissimæque est. Quippe quæ non aliunde traxerit initium, sed apud suos homines veluti naturali quodam ortu prodierit in lucem, atque maioribus assidue incrementis inoleuerit. Nam quum Athenienses, quorum purior atque elegantior sermo est, *αὐτόχθονες* (hoc est indigenas, ipsosque sæpe terræ perpetuos incolas, propriosque cultores) dici conueniat inter scriptores, quis non videt linguam quoque ipsam non minus *αὐτόχθονα* dici debere? Sermo enim à natura homini datus, certam hominis ætatem necessaridè consequitur: nisi quid impediatur. non enim possunt non loqui ho-

mines, expeditis præsertim loquutionis vocalibus instrumentis, at quàm in alia quæso lingua vsus credamus eos qui non aliunde migrarint, nisi ea quæ ipsos semper comitata sit? Quapropter hoc plus cæteris nobilitatis Græca lingua sortita esse videtur, quòd aliæ, hominum inuenta proculdubio sunt: hæc, naturalis quodammodo existimari potest: quandoquidem in eam primi illi homines nulla arte nullæque industria, sed naturali quodam instinctu ducti fuerint. Cur enim ea potius verba in mentem venerint illis hominibus nullius adhuc rei gnaris, quàm alia? Quippe natura ipsa omnium rerum prouida, ea voluit lingua institueret illos homines quæ ad sui postea indagationem atque expressionem plus aliquid cæteris collatura esset humano generi. Quod non sefellit. tanto enim Græca lingua cæteras omnes antecellere videtur in tradenda rerum cognitione, quanto homo aliquis omnium rerum peritissimus, atque ingenio perspicacissimo ac propè diuino, hominem alium mediocris literaturæ, tenuissimique à natura ingenij antecedit. Non modò enim disciplinas omnes quotquot vnquam fuerunt, & melius & copiosius Græca ipsa & perlustrauit & tradidit, sed & si alio sermone hæc exprimere aut efferre nitare, plurimum necessariæ lucis ac propè veritatis ipsius abituleris. Ideoque veluti mancum meritò credi potest quicquid aliis literis scriptum legatur: si cum eo conferatur quod à Græcis proditum sit. Nec id hominum tantùm causa euenire dixeris, qui non eam vel curam, vel diligentiam adhibuerint in perquirendis rebus aut tradendis, quàm Græci homines. Nam id quoque verè dicitur: (quid enim intentatum illis? ut Plinius inquit) sed ipse quoque cæterorum sermo non eam patitur expressionem: quam Græcus. atque adeò ut plus naturam efficere quàm verbis monstrari possit, in aliis quidem loquutionibus non procul absit à vero: in Græca autem tantum abest ut verè dicatur, ut melius etiam aliquanto atque significantius nonnulla ante oculos ponat, quàm natura ipsa molitur. Id autem Latini interim sermonis argumento intelligere licet: qui quum elegantissimus & sit & habeatur, à Græco tamen longè superatur. Diuus quippe Hieronymus, Proprietatem (inquit) Græcam Latinus sermo non exprimit. Quintilianus, Videtur mihi sermo ipse Romanus non recipere illam solis concessam Atticis venerationem. Gellius. Adieci (inquit) sæpe animum ad vocabula rerum non paucissima, quæ neque singulis verbis ut à Græcis, neque si maxime pluribus eas res verbis dicamus, tam dilucidè tamque apertè demonstrari Latina oratione possunt quàm Græci ea dicunt prius vocibus. Et paulò post, Sed huius, inquam, tui erroris culpam esse

intelligo in mea scilicet infacundia, qui ne pluribus quidem verbis potuerim non obscurissime dicere quod à Græcis rectissime vno verbo & planissime dicitur. Cicero, quum Aristippi illud amico scriberet, Habeo, non habetor à Laide: Græcè, inquit, id melius. Lucretius multa se Græcè dicere affirmat propter elegantiam linguæ & rerum nouitatem. Quod si Latinitas Græcitatem, ut sic dixerim, usquequaque referre non potest, cui coniunctissima est, ac propè germana: qui alias linguas existimemus, quibuscum nullum est illi commercium, nulla affinitas: sed (quod dici solet) diametro inter se distant? At habent & illæ suum fortasse nitorem, suam elegantiam. Equidem non negauerim inesse aliquid lingulis propriæ venustatis. Neque enim veritabile est ingenij cuiusvis homines nullam omnino curam proprii suscepisse sermonis. Quin potius, quemadmodum colendorum agrorum apud omnes pro loci ac cæli qualitate usus est, sed aliis asperius solum, ac natura ipsa horridius multum vericulus respuit ac negligit: aliis contra mitius ac placidius omne in admittit curam, omnemque industriam: sic quævis loquutio splendoris quidem aliquid in se retinet: sed cæteris multa negata sunt, Græca omnia vna complexa est, atque eousque ut quæ apud omnes alias peculiaria nativæque sunt, ipsa quoque reddat non minus eleganter quàm apud illas ipsis habeantur: nulla autem vim eius penitissimam possit exprimere. Quo fit ut nostri, quoties aliquid efferre cogitant, quo nil vanius, nil elegantius intelligi velint, Atticos, lepores, Atticos sales, Atticam venerem, Atticam eloquentiam, aut Atticam demum aliquid id esse dicant. Quamobrem, quod de Platone inquit Cicero, Iouem, si loqui velit, non aliter loquuturum quàm scripserit Plato: si idem aut simile quiddam de Græca lingua pronuntiamus, non absurdè dicturos nos arbitror, naturam, si loqui velit, non aliter quàm Græcè loquuturam. Quod & re ipsa comprobauit. sua siquidem mysteria omnibus sanè hominibus in medio proposita perquirenda, ut cuius in eius arcanis liceret ingenium exercere: at perfectam de iis ipsis atque absolutam tradere cognitionem, Græcis procul dubio solis concessisse & quasi diuinitus reseruasse videtur. Itaque soleo mecum ipse quosdam ex Græcis ridere nonnunquam, qui adeò sibi inuidere videantur ut quicquid in disciplinis Græci profecerint, id aliorum inuentis totum tribuere conentur. Quid enim (querō) sunt aliorum inuenta nisi minuta quædam & pusilla, quæ casu magis quàm ratione habita iure existimes? ut liceat in his poetica illa uti sententia, *ἡ γὰρ ἀφύπναιος ἡμετέρις*, id est, fortuna artem peperit. At verò quæ à Græcis & comperta sunt & tradita, non tam homines explorasse aut retulisse credas, quàm naturam ipsam de se singula prodidisse: atque adeò ut in cæterorum scriptis illorum ipsorum hominum sermo sit, in Græcis natura ipsa, quod dixi, loqui videatur.

Quod si aut tempus aut locus pateretur singulas nos vel scientias prosequi, vel artes, ut quæ à Græcis & inuenta in his & tradita sunt, cum cæterorum omnium quos scimus, traditionibus conferremus: profectò nemo vestrum (ut arbitror) relinqueretur, qui non tantum Græcà à cæteris distare magnitudine fatetur quantum elephanti ad culicem. Quid enim (ut alia omitram) philosophia ipsa, omnium scientiarum parens ac domina, adiumenti vnquam habuit ab alio genere quàm à Græcis? tantum enim abest ut quicquam cæteri contulerint philosophiæ, ut si qui etiam à barbaris eius aliquando studio incensi fuerint, ad Græcos migrarint: atque iidem siquid ex philosophia posteris relinquere voluerint, id non sua magis quàm

Græca lingua efferre dignum iudicarint: non tam remunerandi gratia (ut exultimo) eam linguam cui acceptum referrent quicquid scirent, quàm quod aut insolens aut impossibile videretur, vel disci vel tradi rectè philosophiam alio quàm Græco sermone. Hinc Thaxaris atque Anacharsis à Scythia Athenas philosophandi studio se contulerunt: Chion à Ponto. Cuius, & superioris Anacharsidis, extant Græcæ quoque epistolæ per quàm elegantes, nec minus præceptis repletæ. Phavorinus verò à Gallia, non modo plurima Græcè in philosophia conscripsit, sed & Romæ quoque, ubi vixit, multa sæpe Græcè disputauit: quem admodum Gellius ex nostris, ex Græcis Philostratus, autores sunt. Philon Iudæus non Hebraicè magis quàm Græcè philosophiam illustrare conatus est. Musonius autem omnium Stoicorum Neronis tempestate celeberrimus, quum à Vallinio esset, Romæ proxima vrbe, Græcis potius scriptis quàm Latine monumentis philosophiam augere voluit. Prætereo quot Syri, quot Ægyptij, quot Thaces philosophiæ in ystera Græcè scripserint: Orpheum, Musæum, qui tamen inter poetas connumerantur, attamen possunt & philosophiæ adscribi, quum vetus illa theologia non nisi carminibus texeretur. Sed quid opus est alios connumerare? quum Aristotelem, ipsum philosophiæ magistrum, Thracia nobis tulerit, Græcia excoluerit. Cuius celebriores quoque expositores non Græci, Græcè eum interpretati sunt: Porphyrius à Phœnicia, Iamblicus à Syria, Ammonius & Philoponus à Ægypto, Simplicius à Phrygia. Quin & in aliis quoque artibus multi multa Græcè scripserunt, non Græci: de grammatica, exactissime Apollonius & Herodianus Ægyptij: de musica atque astrologia, Ptolemaeus itidem: arithmetica Nicomachus & Iamblicus, Syri: & geometriæ non nihil. Dialecticæ quoque ante Aristotelem ab Archyta Tarentino scriptum aliquid legimus. Neque id nunc dico, non posse homines aliter philosophari quàm Græcè: sed quicquid cæteri philosophati fuerint, aut inchoatum quiddam aut non absolutum consistere, sed quod extremam & quasi Apelleam manum desideret. At dicet aliquis, Pythagoram, Platonem, atque alios philosophandi studio in Ægyptum se contulisse. Ego verò non negauerim aliquid inde in Græciam retulisse hos viros, ex iis præsertim quæ ad diuinitatem pertinent, quæ ab Hebræis multo antè in Ægyptum pulsas mansisse verisimile est. Nam & legisse Platonem Hebraica scripta, & lecta imitatum fuisse, autor est Eusebius, atque ea in Græcam linguam translata: quando & Trismegistum, qui omnem pene veritatem (ut ait Lactantius) nescio quo modo inuestigauit, Græcè scripsisse videmus. Hebraicam tamen veritatem interim excipio. nam de humanis rebus atque artibus agimus, non de diuinis inuentis: quanquam hæc quoque postea à Græcis potissimum explicata sunt, quum ratio propagandæ veritatis iam non refragabatur. Quid quod & Indos philosophos Græcæ linguæ ignaros non fuisse scribit Philostratus, & cum Tyanensi Apollonio Græcè nonnunquam fuisse loquutos?

Atque hæc de Græca lingua, quantum vel nobilitate, vel usu cæteras antecellat, dicta sufficiant: nunc quantum Latino sermoni adiumenti præstet, dicemus. Nam aliæ profectò loquutiones sciri sine Græca lingua parum rectè possunt: ut verò optime loquantur, nihil impedit. At Latinus sermo ne loqui quidem potest exacte sine Græcæ linguæ cognitione: tantum vel cognationis vel coniunctionis cum illa sortita est hæc nostra, ut esse fortasse possit sine illa, bene autem esse non

non possit. Quemadmodum homo sine virtute ut sit, nihil prohibet: ut verò bene sit, fieri non potest, si virtus non adiit. Quare quid aliud esse dicemus Græcam linguam, si ad Latinam referatur, quàm eius virtutem, ex qua sua illi felicitas comparatur? Quod si Ovidianum illud sub eius persona prætulerimus, non ab re fortasse dixerimus,

Ergo ego sum vixtus, ego sum tibi nobile regnum.

Minimè autem indignari debet sermo Latinus quòd à Græco manarit, sed gloriari potius: nam quod ab optimo autore initium sui traxerit, fieri non potest quin sit & ipsum optimum, atque illi proximum. Non potest ergo non esse cuius rei accomodatissimus Latinus sermo, qui à Græco processerit: ac mihi sanè videtur, quum utrunque considero, nihil aliud esse Latinus sermo quàm Græci exemplum atque imago: ut quicquid in illo sit, in hoc quoque eniteat. Principio enim si elementa, ac literas, earum inter se contextum intueare, eandem in utrisque inueneris rationem: si verba ac voces, eodem modo significare, eodemque modo necesse ac constitui, ac penè vim habere eandem. Ideoque si qui etiamnum innovanda nobis ac fingenda sint, ita demum habitura fidem dixit Horatius, si Græco fonte cadant. Nam & multa nos à Græcis accepta transpositis literis nostra fecimus. *μῆτις* illi Dorica lingua dicunt, nos formam: illi *ἄρπυιαι*, nos rapax, multa immutatis, *ἑρπύλλης*, fur: *ῥυζ*, nox, multa additis, *ῥυζ*, sex: *ἑρπύλλης*, serpyllum, multa eadem permansere. Infinitum esset omnia persequi, ut dictionum eadem ratio, ut nominum ac verborum inflexio, ut præpositionum, aduerbiorum, conjunctionum eadem observatio: sed minutiora hæc quàm ut in præsentia examinanda sint, & à nostris grammaticis abundè tractata. Orationis verò compositio ita pendet à Græco, ut quæcunque à Græcis tradita sint in ratione dicendi, eadem à Latinis & seruentur & seruari iubeantur. nam & quas dicunt sententiarum & quas orationis figuras, in usu à Latinis non minus receptæ sunt quàm à Græcis, & earum nomina aut Græca adhuc usurpantur, aut Græcorum imitatione significantur, vim quoque rei appellatione ipsa exprimentia: quam qui non vident, rem quoque ipsam non diligenter animaduertunt. Neque verò casu euenisse dixeris tantam hanc convenientiam, sed industria, sed providentia, quare nonnisi Græca lingua duce procedere Latinam posse, verissimè affirmari potest. Quemadmodum enim, si principium rei atque origo nesciatur, sciri ea res non satis rectè potest: ita Latina lingua, si Græca ignoretur, ut bene teneatur, non fit verisimile.

Quòd si te ad disciplinas artésque contuleris, ac rerum cognitionem sectari volueris: iam verò hic quàm penè nihil effeceris, si te Græcis priuaris? Omitto enim grammaticam, quæ, ut multa habet propria peculiariæque in vnoquoque loquendi genere, sic multa etiam retinet Græcæ Latinæque linguarum communia, ut quod de altera tradatur, alteri non minus conueniat. quare Græcis quoque niti autoribus ad nostrum loquendi usum non renuere nostri. At verò Dialectica tam potest sine Græcis literis incolumis sciri quàm sine Aristotele. mihi fortè à recentioribus vel nosci vel tradi melius existimemus: aut iis libris perdiscei posse, qui ex Aristotele tralati habeantur: quos si aspiciat ipse, non recognoscat, sed (quod de aquila dici solet, pullos nacta non legitimos) reiciat, ac nolit pro suis quippe qui Aristotelici solis radios non ferant. Possem hoc loco afferre singula quoque vocabula quibus utuntur dialectici, quæ aut Græca habeantur, aut Græcorum imitatione sint

facta: quorum etiam nonnulla malè à recentioribus accipiuntur. in his enim Græca ratio siquenda est: quam qui ignorant, sæpe falluntur. Quàm multa autem sunt apud ipsum Aristotelem, quæ aut Latine transferri optinere nequeunt, aut, si transferantur, sensum ipsum Græcum non usquequaque reddant? Quod ea de causa dictum velim, quòd nonnulli existimant, si legant Aristotelicas quaslibet translationes, statim se sententiam tenere philosophi. Quæ res plerisque fallit, & quidem non indoctos: quum & qui transferunt, plerumque ipsi hallucinentur, atque aliud pro alio reddant: & qui legunt, aliter plerumque accipiant quàm ab eo dicantur. Tam igitur Aristoteles sine Græcis literis intelligi optimè potest, quàm sine se. Quomodo enim vim saltem ipsam Aristotelicæ locutionis intelligent, quàm ille adeò elaborauit ut aditum eo pacto suæ philosophiæ præcluserit socordibus atque inertibus ingeniis? Quanquam sunt qui hæc sanè non magni faciant, immo verò & contemnant: qui & dialecticæ usum longè melius teneri hac nostra tempestate affirmant quàm Aristoteles ipse calluerit. Quæ res vellem equidem, pro mea in nostros viros beneuolentia, tam verè quàm animosè diceretur. Sed nos hæc aliorum iudicio relinquimus: ne, quod Græcè dicitur, *ἡ τὰ ἱσχυρὰ πεισύνει*: nève, dum alios arrogantiz fortasse arguimus, ipsi arrogantiores reperiamur, qui supra crepidam iudicare audeamus.

Transseo igitur ad poeticam, cuius & inuentio & usus, ita totus Græcorum est, ut quod de furore ait Plato, inanem esse hominis conatum qui sine furoris ea quam vult specie ad poeticas fores accesserit, de ignaro Græcarum literarum dici possit, incassum scilicet eum laborare. nunquam enim ingressurum musarum penetralia. Nam, ut omittam principem omnium Homerum,

-- à quo, seu fonte perenni,

Utatum Prius ora rigantur aquis:

ut alios Græcos poetas, qui quasi viam strauere posteris ad quoduis poematis genus: nonne fabulæ ac figmenta ipsa poetica, quibus tota vis atque vniuersa penè constat poësis, ita Græcorum propria sunt, ut vel ab illis sint accipienda, vel illorum more confingenda? Quòd si qua etiam à nostris conscripta extant, ea autè à Græcis pendunt, aut manca sunt, & ad Græcos nihilominus referenda. Quin & figuræ ipsæ verborum, & quos tropos appellant, translationes, comparationes, similitudines, (quæ quasi condimenta sunt totius poeticæ compositionis) vel à Græcis mutuanda sunt, vel illorum imitatione tractanda. Ideoque inquit Horatius,

-- vos exemplaria Græca

Nocturna versate manu, versate diurna.

Inuentio quoque ita Græcorum penè peculiaris est, ut nostri, quotiens aliquid acutius aut elegantius afferre volunt, id totum à Græcis transferant, integris sententiis verbisque seruantis. Quid quòd & nomina ipsa vel locorum vel hominum, quibus in poësi nonnunquam uti cogare, Græca sunt magna ex parte? in quibus, si Græcam originem ignores, plerumque fallere necesse est. Quod non modò nostræ tempestatibus hominibus contigit, alioqui non indoctis: sed & veterum nonnullis, ut Sidonio, Prudentio, Arator, Iuueno: qui Græcorum nominum quantitate sæpe sunt abusi. Carminum insuper, numerorum, pedumque genera, Græcæ habent & originè & appellatione. quæ tamen à nostris quoque tradantur, attamen à Græcis & copiosius explicantur, & melius intelliguntur. Rursus verborum ac rerum copia à Græcis tota sumenda

est: quibus (vt ait Martialis) nihil est negatum. si qua enim sit apud nos dictionum compositio faciēda, aut vocabulum innouandū, sequenda est Græca figuratio: ac, si qua in syllabarū quantitate licentia vti velis, nisi Græcam adhibeas obseruationem, non probabere, sed aut argutū aut imperitū fecisse videbere. Itaque non immeritū Aristophanes nugās ac deliramenta cæteras omnes nationes existimari voluit in iudicandis poetis exceptis Atheniensibus: quos & natura sapientissimos appellauit. Nec iniuria Minervam iidem totam sibi vendicant, quum & cæteri dii, qui aut poeticae aut eloquentiæ numina esse creduntur, Græcis & ipsi adscribantur. nam (vt inquit Horatius)

Græcis ingenium, Græcis dedu ore rotundo Musa loqui.
Ac de poetica quoque hætenus.

At (puto) orator euadet quis egregius sine Græcis literis, Cicerone duce. Negari profectū non potest, Marcum Tullium, veluti normam esse dicendi in sermone nostro, si tota teneatur in eo vis atque vniuersa dicendi ratio: sed id quī fieri potest sine Græcis literis? Quemadmodū enim in disciplinis, qui ante Aristotelem philosophi mathematicæ claruere, vsos esse nonnunquam demonstrandi figuris, sunt qui scribant, sed demonstrationem omnino ignorasse: eodem modo potest & quis sine Græcis literis loqui fortasse ex arte aliquid, sed id vt se facere sentiat, aut quo modo fiat vt sciat, vix credi potest. Vis enim ipsa dicendi tota pendet ē Græco tanquam ē sui autore. Huc accedit, quod quæ de arte à nostris traduntur, aut confusa sunt & inuoluta, aut parum idonea ad explicanda singula quæ in orationis artificio latent: quæ verò à Græcis, anxia penē dixerim diligentia & obseruata sunt & perquisita. denique cæterarum artium aut scientiarum potest in alios quoque nonnihil redundare: at oratoris inuentio atque vsus totus Græcis debetur. Quod ne Virgilium quidem dissimulare potuisse palam est, quum inquit, *Orabunt causas alij melius*. Nulla enim verborum magis patitur ornatum quàm Græca lingua: atque adeo vt non veritus sit pronunciare. Aristides, aliorum omnium non barbarorum modò (vt ait) sed Græcorum quoque loquutionem, si cum Atheniensium sermone comparatur, puerorum esse balbutientium vocem. Quod tamen nimis magnificè dicitur, attamen non procul abest à vero. Idem enim de Attica Venere dici potest, quod de Periclis eloquutione scriptum reliquere tum Eupolis, tum Aristophanes: in eius scilicet labris leporem ac persuasionis deam insedis- se: atque in eorum mentibus qui audissent, quasi quosdam aculeos relinqui solitos: demum fulgere eum, tonareque, atque omnia permiscere. Demosthenes quoque Athenienses ipsos eo minus credi à cæteris queritur, quo paratiores sint ad dicendum quàm cæteri. Hinc Cicero noster, tamen tantus in eloquentia, se quidem conari, Demosthenem autem perficere: se velle, Demosthenem posse, ingenuè professus est. Et Quintilianus Ciceronem à Demosthene quantus fuit, effectum scribit. Quo sit vt non falsò Aristides dixerit Athenienses solos trophæum sibi erexisse, nullo sanguine, subactis omnibus gentibus oratione ac disciplinis: proindeque homines se suisque à diis immortalibus petere optareque vt Atheniensibus potissimum similes euadant doctrina atque ingeniorum cultu: qui cibus humani animi esse censetur: cuius inuentio non minus Atheniensibus deberi creditur, quàm frugum, quas illis primū largita Ceres dicitur. Nec mirum profectū videri debet si ex omnibus orbis partibus Athenas olim homines confluere soliti fuerint, discendi

gratia. vt enim cætera animantia eò præcipuè trahuntur naturali impetu, vbi vesci atque impleri cibo maxime possint, ita & homines (qui aut animus tantum sunt, vt Platonici volunt: aut potissimum animus, vt Aristoteles) illuc sua sponte ducti verisimillimum est, vbi largissima sit copia spiritalis cibi, ac verè diuini: quem disciplinæ ipsa impeditant, quæ Athenis in primis clauere. indeque factum est vt nostri quoque poetæ doctas Athenas perpetua quasi appellatione vocitarint. Sed de oratoria satis.

Philosophiæ verò parstantum naturalior recentioribus Latinis in vsu semper est habita, quam Aristoteles diligentissimè est persequutus. At diuini illa quæ Platonis adscribitur, & quam veteres quoque Romani admirati eousque sunt vt diuinitatem quandam inesse eius viri scriptis intellexerint quidem, explicare autem non auli fuerint: ac sequuti postea nostri Græci- que theologi Christianæ religioni maxime conuenire demonstrent: intacta hætenus iacuit nostris his philosophantibus, nunc verò à plerisque desideratur magis quàm habeatur. Nam sine Græcis literis degustari fortasse potest, hauriri non potest.

At mathematicæ scientiæ tam possunt sine Græcis literis perfectè teneri, quàm sine Græcis autoribus, eiusmodi enim sunt quæ ab aliis traduntur, vt siquid modò vel paululum à Græcis diuerterint, in profundum labantur erroris, vnde educere sese postea atque explicare nequeant. Quemadmodum enim qui iter ingreditur, si semel excedere eum ē via aut aberrare contigerit, quo longius processerit, non magis eò tendit quò vult, quàm recedit inde, ac fugit: sic qui in disciplinis, præcipuèque mathematicis, præscriptum semel ordinem liquerit, dediscenda discit. Sanius enim est nescire aliquid prorsus, quàm peruerse scire: quum deterior longè sit dispositionis ignorantia, quàm negationis, vt Aristotelicè interim loquar. Quàm autem fallantur qui mathematicas res sine Græcis literis, & illotis (vt aiunt) pedibus aggressi sunt, facile intelliget qui Campani expositiones in Euclidem cum Theonis editione ac Procli commentariis conferet diligentius: aut Euclidis eiusdem perspectiuam, atque opus aliud de speculis, cum iis quæ Latine scripta sunt iisdem de rebus: aut mathematicas Aristotelis quæstiones in libris quos Problemata appellant: atque in omni philosophia rimentur quemadmodum à Latinis intelligantur. Quod si Boetij quoque arithmetica, tamen diligentissimi Græci quoque doctissimi, ad Nicomachi præcepta, Iamblichi ac Philoponi commentaria referant accuratius, perspicient profectū quàm Græca ipsa non modò exactiora, sed & veriora dicantur. De musica illud satis dictū fuerit, omnia instrumenta, sonos, proportionēs, consonantias, neruos, Græcam habere appellationem. Prætereo Græcos musicæ scriptores, Euclidem, Aristoxenum, Nicomachum, Ptolemaeum, Plotarchum, Briennium, Porphyrium, atque alios: quum apud nos vnus sit Boetius, exceptis diu Augustini paucis, & Macrobij, ac Marciani Capellæ nonnullis. Nam nostram hanc musicam à vetere illa tampridem descivisse, cum pluribus indiciis, vt credam compellor, tum Olympiodori quoque grauis philosophi testimonio maxime moueor, qui cæterarum disciplinarum, arithmeticæ, geometricæ, astronomiæ reliquas sua quoque tempestate seruati scribit: de musica autem illum versum vsurpauit,

Ἡμῶς μὲν κλέος ἐσθλὸν ἀκούομεν, οὐ δὲ τι ἰδὺν.

ad est,

Nos clarum audimus nomen, nihil inde tenemus:

quæ

ORAT. DE LAUD. LIT. GRÆC.

quali nihil sit reliquum veteris musicæ. In astronomia quoque multa mihi videntur esse apud Græcos quæ à Latinis desiderantur. Nam præter Ptolemæi scripta, & ea non nimium fortasse fideliter ad nos tralata, pauca sunt quæ ad veræ astronomiæ usum adiutum præbeant. Quid enim simile apud nos habetur *ἡ Εὐκλείδου γεωμετρία*, quæ veluti astronomiæ elementa traduntur à Græcis. Quin & Theodosij *σφαίρας*, uti principia totius astronomiæ sumi debere, autor est Philoponus: quippe quæ exactiora sint, & eandem obineat rationem ad astronomiam quam geometria ad optice, ad harmonicen arithmetica. siquidem *ἀυλόπια*, hoc est immaterialiora, sint, ut scribit David, philosophus non incelebris. Theodosij autem *σφαίρας* sequi dicit Philoponus Autolyçi opus *περὶ τῆς κινουμένης σφαίρας*, hoc est, de sphaera quæ movetur: indèque postea principium sumere astronomiam, utpote minus exactis minùsque certis demonstrationibus utentem quàm ij faciant. quæ enim in Astronomia demonstrantur, summam extremamque certitudinem non polliceri dicit, sed quod proximè accedat. Umbrarum insuper ratio non abesse ab astronomiæ præceptis creditur: cuius rei à Græcis quoque traduntur demonstrationes. nec desunt qui de his scribant. Sed nos hæc aliis pensitanda relinquimus, satis enim habuimus innuisse.

Medicina verò eo magis indiget Græcis literis quod maius periculum affert ignorantio medicamenti, aut ægritudinis, quod euenire illis nonnunquam verisimile est qui Græcè nesciant, quando Græcis vocabulis omnia penè vocitentur apud medicos, & eius artis autores Græci præcipue in pretio habeantur: à quibus siqui in alia lingua claruerunt, veluti riuli fluxerint manarintque, ac si quid habent, inde acceperint, quanquam non purum id sincerumque secum ferant. Quæ res non modò à nonnullis nostræ quoque tempestatis medicis animaduersa est, sed scriptis etiam prodita. Ad summam non video quid in quavis disciplina sciri rectè possit si græca ignorentur.

Nec fuerit iuris quoque consultis hoc instile. nam & multa habentur in Græcis legum codicibus quæ apud Latinos nusquam legantur. siquidem (ut Politianus præceptor noster dicere si lebat) multa Græcis legibus addidit Iustinianus, quippe quæ Latinis notiora existimaret quàm ut scribi oporteret. Græcis autem (utpote alienis admodum à Romanis moribus consuetudinibusque) explicanda latius censuit, quæ nunc remansere, illis apertiora quàm nobis, propterea quæ inde petenda. Accedit & illuc, quod in Latinis Pandectis quæ nunc Florentiæ visuntur, integra legum interpretamenta Græcè inveniuntur adscripta: quæ & ipsi vidimus, legisque: & Græca testimonia citata, ut Homeri sæpenumero: & Græca verba addita significantiæ gratia atque expressiōis. Quod non ab re fecisse videtur Iustinianus, inter Græcos magis quàm Latinos referendus: quando in Græcia semper vixerit, quod ex Procopij certè historiis licet animaduerrere.

Et quoniam in historiæ mentionem incidimus, quantam hac quoque in parte utilitatem præstet Latinis hominibus Græca lingua, haud facillè dixerim, quum multa sint à Græcis petenda & nostris quoque rebus. non enim omnia adhuc ad nos tralata pervenire, sed quota pars, atque ea nescio an satis fideliter, qua de re (ne, quod dicitur, cum larvis lucter, mortuos infectando) dicere nunc superfedeo: præsertim quum iam plerique animaduerrere incipiant quàm sit erratum in historicis potissimum tralationibus: &

nos hæc & pleraque alia quæ perperam in singulis disciplinis traducta habentur, copiosiore oratione, non maledicendi certè studio, sed ad nostrorum hominum utilitate aliquando ostendemus.

Theologia denum etsi nonnihil à Græcis dissidet in præsentia, attamen multa est ab illis olim mutuata, & nunc quoque potest. Sunt enim veteres Græci scriptores quibus non minus quàm nostris veritas ipsa roboretur: quippe quos sequuti nostri, quorumque placitis innixi, totius religionis validissima firmissimæque iecerint fundamenta. Quis enim (quæso) Basilium illum magnum non complectatur, Christianæ quoque fidei hostibus admirandum, incertum quæ doctior ènne an eloquentior? Quis duos Gregorios, Nysses & Nazianzenum, non duo belli fulmina, (ut poetæ Scipiones) sed duo religionis lumina, vel potius soles nonquam obsecrandos: quorum alter theologi cognomentum meruit apud suos, & diuum nostrum Hieronymum quantus est, effecit: alter, propter philosophiæ quendam veluti assatum, tanto quoque fuit lepore, ornatuque verborum, ut Basilij fratrem vel potius discipulum (ut se ipse appellat) facillè possis agnoscere. Prætereo Athanasium, minus his fortasse cultum, sed certè non minus diuinum. Transeo Damascenum, non theologum modò accurissimum, sed acrem & philosophum & dialecticum. Taceo Chrysostomum, non abs re profecto cognominatum aurei oris. Omitto & alios, quorum & scripta & sententiæ ita circumferuntur à nostris, ut pro oraculis haberi videantur. Quid quodd omnia quæ de Christo literis mandata sunt, Græcè primum composita feruntur, excepto Matthæi evangelio? Quare fieri non potest ut nonnullorum fides à Græco petenda non sit, quemadmodum eorum quæ à Mose aut prophetis scripta sunt, ex Hebraicis petuntur voluminibus: quod facere nonnunquam videtur diuus Hieronymus, & fecisse ante eum Origenes credi potest, atque Apollinaris, vir uterque doctissimus, & Hebraicæ lingua studiosus. Quoquo igitur te veritas, præsidè adest Græca lingua, operam suam in omnia præstatura: quam si refugas non tam illam reiecisse quàm te necessariis admodum rebus fraudasse videre. Atque hæc sunt quæ de Græcæ linguæ vel nobilitate vel utilitate dicenda sese nobis obtulerunt: nimium fortasse multa Latino homini. non enim videor invidiam veritatis quod Latinus apud Latinos ita Græca extulerim, ut pene nihil nostra esse contenderim. Quod non tam laudandi gratia aliena, quàm nostros homines admonendi, dictum existimari par est; quippe quum in ea perdiscenda maiores nostri ita laborare sint soliti, ut vix sine illa quæquam se scire putarent. Semper (inquit Cicero) ad meam utilitatem cum Græcis Latina coniunxi. Quintilianus à Græcis incipiendum præcipit. Quidius quoque inquit,

Nec levis ingenuus pectus coluisse per artes

Cura sit, ut linguas edidicisse duas.

Claudius Cæsar utranque linguam nostram appellare solebat: nec iniuria, quum ita Græcam linguam tenerent veteres Romani, ut nihil apud eos disceret Græcè an Latinè vel scriberent vel loquerentur. Ennius tria corda se habere iactabat, quod triplicè linguam calleret, Græcam, Latinam, & Oscam. Ovidius, dum in Scythia exularet, atque aduenarum congressum nonnunquam desideraret. Eius, inquit, qui accesserit, siue Græca scierit siue ille Latina voce loqui, certè gratior usus erit. Nero imperator apud patrem consulem iuuenis adhuc pro Rhodiis atque Iliensibus Græcè verba fecit. Vespasianus Græcis quoque iocis extempora-

libus vsus traditur. Ciceronem tam Græcè quàm Latinè declamare solitum, nemo est qui ignoret: eundemque Græcè aliquando Rhodi orasse. quem quum audisset Apollonius, exclamasse fertur, Græcam quoque eloquentiam Romam à Cicerone transferri. Idem quum de temporibus suis Græcè scripisset, Græcorum quorundam hortatu, Græcam omnem nationem à scribendo deterruit. Scripsit isdem de rebus & Pomponius Atticus, qui & cognomentum adeptus creditur quòd Atticam linguam ita referre crederetur, ut natus educatusque Athenis videretur. Quod Theophrasto, homini Græco ac diuinæ eloquentiæ viro, contingere non potuit, quominus à vetula argueretur tanquam non Atticus, sed externus, dum cupit nimium Atticus videri. Bruti Græcæ epistolæ (quæ adhuc in manibus habentur) & Plutarchus laudat, & Philostratus omnium imperatorum epistolis longè antepont: & Mithridates quidam regij generis summopere admiratur. Marci quoque Romani imperatoris Græcæ epistolæ vehementer probat Philostratus. Quàm multi autem ex Romanis Græcè potius quàm Latinè historias scribere aggressi sunt? Albini meminit Gellius. Luculli Plutarchus. Diui Claudij Græcæ historias, præter Suetonij attestationem, citat Stephanus, Græcus autor. Arrianum, cuius de Alexandro Macedonum rege Græcæ extant historiæ, & de Epicteti Stoici dissertationibus opus, inter primates Romanos numerat Lucianus, Elianum, cuius multa adhuc Græcè scripta leguntur, Romanum fuisse scribit Philostratus, & (quod maius est) Græcam linguam in urbe didicisse, ac nunquam excessisse Italia. Germanicum Cæsarem Græca quoque scripisse poemata, autor est Quintilianus. Quin & Græca eius epigrammata adhuc leguntur: nec non Tiberij, Adrianique, omnium elegantissima. Nostra quoque tempestate non defuere qui Græcè scriberent: ut præceptor noster Politianus, (quem & Ioanni quoque Argyropylo, Græco homini, sæpe admirationi fuisse vidimus) ut vester Hermolaus, nunquam satis laudandus. Nemini igitur mirum videri debet Græcam linguam adeo à nobis probari commendarique, in qua videam maiores nostros non minus laborasse quàm in Latina: cuius & parentem & altricem illam procul dubio & crediderint & prædicarint: à qua etsi nihil aliud, disciplinæ certè nostræ fluxerint, ut ait Quintilianus. Quem admodum autem qui de parentibus optimè mereri student, non agrè ferre creduntur si tota eorum dignitas atque exultatio in eos referatur qui non solum fundamenta iecerint suæ felicitatis, sed eò quoque perduxerint, unde illi nunc apud omnes in pretio sint: sic non indignari debet Latina lingua si tota eius gloria in Græcam redundet, omnium bonarum artium magistrat. Quum enim vetus lex sit (ut Aristides inquit) altoribus vniuersam referre gratiam, quoad fieri potest, tantum abest ut me Latina offendere putem, Græca laudando, ut & gratificari me magis existimem Latinæ linguæ, quòd gratiam si non omnem, saltem quam possum, eius (quod dicitur) verbis, illi referam, cui & debere se plurimum & debuisse, semper ingenuè professi sit: quippe quæ nihil vnquam æquè abhorruerit atque ingrati animi vitium. Benignum est autem fateri per quos profeceris, inquit Plinius. Studium autem nostrum hac in re tantum abest ut ostentare in præsentia vobis studuerim, ut vehementer doleam, me non tam hæc dicere coactum, quàm sentire ac sequi, veraque quotidie experiri. Neque enim existimetis, me tantum laboris exhaustisse ab ineunte ætate, aliena scētan-

do, ut penè negligerem mea, nisi peruidissem & doctissimorum quorumque exemplo: & veterum testimonij, omnem viam Latinæ linguæ in Græca consistere. Quod quum & re ipsa demum cognouerim, non committendum putavi quominus & vos & singulos quosque bonarum artium studiosos, quantum in me esset, ad eadem adhortarer, animarem, accenderem, ne difficultate rei deterreremini. Tanta est enim illi (quod iam diximus) cum Latinitate coniunctio atque affinitas, ut eadem propemodum utriusque conueniant. Quare non video quid hac in re sit cuiquam pertimescendum, quum nihil penè noui sit offensurus. Sed quod de animis nostris aiebat Plato, reminisci eos, quum essent corporibus obducti, omnium quibus multo antea diuinitus fuissent imbuti, id Latino homini euenire credendum est Græca discendi, eadem quasi resumere. quo fit ut non magis præceptore vobis opus esse dixerim, quàm monitratore, qui in memoriam suggerat excitetque Græca veluti vestigia, quæ subobscura tenuisque, vestris ingeniis iamdiu reposita conditaque seruantur. Ad quam sanè rem Græci fortasse hominis opera commodior quàm nostra: ego verò, ut non negauerim, sua melius Græcos tenere quàm nos: ita affirmauerim, nostra nos melius nosse quàm Græcos: insuperque tam posse nos res illorum perdiscere, quàm illos nostras. Quum itaque Latini docendi sunt Græca, nescio an Græci studium Latinæ sedulitati anteponendum sit. non tam enim intelligendi (quantum id quoque) ratio habenda est, quàm explicandi. Quòd si quis pronunciationis tantum Græcæ studio, eius ad vnguem perdiscendæ gratia, Græcum sibi cupit præceptorem, Quintilianum audiat, præcipientem, non esse dandam operam literis Græcis superstitiosis, ut & plurima oris accidunt vitia, & in peregrinum sonum corruptus sermo perduret: sed ita discendam esse Græcam linguam comite Latina, ut neutra alteri officiat. quæ res à Latinis melius quàm à Græcis accipi potest. Si quis autem examissum utrunque se præstaturum confidit,

—illum mirabor & ipse: Et dicam, montis non eget iste meis. Nos verò operam nostram, quibus ingrata non videbitur, pollicemur, non magis duces præceptorè que professi nos ipsos quàm comites sodalesque: quippe qui nullum laborem, nullam molestiam recufaturi simus: dum vos ita Græcis imbuamini, ut disciplinas inde omnes, quaslibet libuerit, facillimè adipiscamini: à quibus eò postea perducendi sitis ubi quum fueritis, liceat iam humanam felicitatem (si qua modò est in hac vita) quasi manu prehensam tenere: quàm si dimiseritis, vobis ipsi defuisse videamini.

Non est autem cur vos moneam ulterius uti homines esse memineritis, quibus felicitas hæc quæcunque sit, debeatur, nam hoc tam cuius notum esse debet, quàm quòd viuatur. Illud potius nostra interest, confirmare vos atque adhortari, ne laborè reformidetis, qui voluptati (quam in ipso statim limine Græcarum literarum percepturi estis) adeò iunctus est, ut nò magis laborandū nobis esse videatur, quàm voluptati honestissimæ inferuendum: qua ut ampliore quoque perfruamini, nihil mihi videor omisurus, nihil præteriturus, quod quæri à vobis aut desiderari nouerim: si modò eiusmodi sit futurum quod & nobis quoque non ignoretur. Quid enim literato homine turpius, aut ab humanitate alienius, quàm si aut scisse aut didicisse frustra videatur? Frustrà autem & scit & dicit, qui nec commentando nec docendo cuiquā prodest. Sicut enim in animatibus propriū ac naturale

ORAT. DE LAVD. LIT. GRÆC.

naturale maxime opus esse censetur procreare tale aliquid quale ipsum est si integrum absolutumque sit: ita erudito homini nihil convenire magis dixeris quam efficere relinquereque post se sui simillimos in istis ac disciplinis: si aut homo fuisse videri vult, aut non indoctus homo. hominem enim hominis causa natum credi par est. Quare neque invidere cuiquam in literis, fas iudico, neque suppressere quicquam quod utile futurum existimes aut viventibus aut posteris. Nam (ut ait Theognis.)

Χρη μυσὼν δ' ἐραπειν τε καὶ ἄγγελλον, ἐπὶ φειδῶν

Eid' eis scribis, μὴ φθονεῖν τελευθεῖν.

Ἀλλὰ τὰ μὴ μῦθαι, τὰ δ' ἐγκωμᾶν, ἅλλα δ' ποιῆν.

Τί σπιν χροσσηταὶ, μωδὸς οὐκ ἐστὶν ἄνθρωπος;

Hoc est,

Musarum interpres, si quid sapientium unquam.

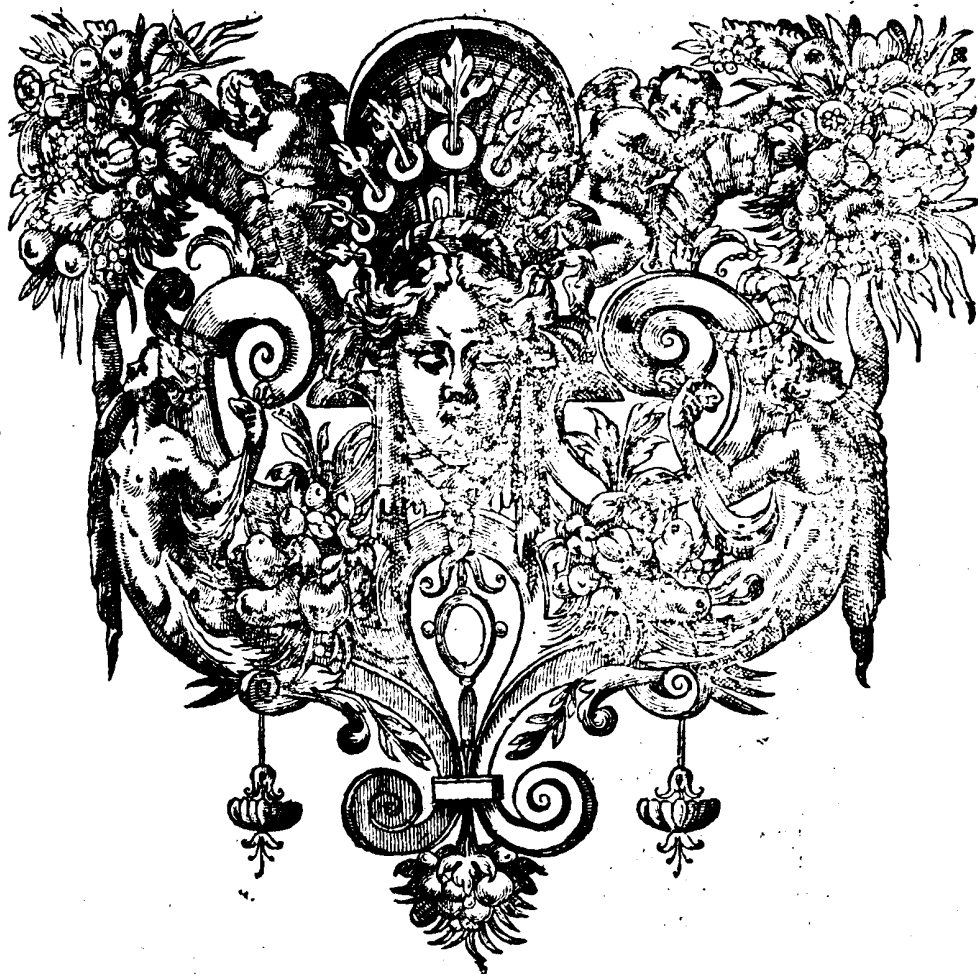
Nouervit, invidia sit procul inde mala.

Nuncque alia inveniat, nunc monstret, plurima condat.

Si solus sapiat, nempe quis usus erit?

Quippe (ut Plato aiebat) non minus ad felicitatem pertinet bonos efficere, quam bonum esse. ideoque nulli magis idem familiarius se offerre solitus erat quam cui plurimo usus esse posset: quamquam se suisque rebus maxime frui valeret. Quod mihi quoque video esse faciendum, in ea praesertim ciuitate quae non tam potentia atque imperio ipsius sit Italiae metropolis, quam quibusvis virtutibus, totius orbis grande specimen atque ornamentum, vel potius naturae miraculum: quum quae imperium vitia comitari

solent, non modo ita refugerit ut non inesse possint fugere publica, sed ne excogitari quidem. Quare beatum iudico eum quem cuius studio incumbentem degere in ea contigerit: sed beatissimum, quem literariae facultates exceperint: quum tot praesertim tamque undique suppetant affluantque ad eam rem commoda, ut fingi fortasse plura possint, haberi certe non possint. Ibi enim ut alia omittam tanta librorum copia, quanta post Gothicam ruinam nunquam fuit, nec veteribus vero Romanis aut Graecis florentibus, in his quae extant, facile credi par est: quum nouo hoc inuento carerent imprimendorum librorum, qui & pulcherrimi iam atque emendatissimi prodire incipiunt; Aldi potissimum nostri opera de quo illud habeo dicere quod de Porphyrio inquit Simplicius, Omnium bonorum nobis autor Aldus. Vobis vero illud mihi videor accommodaturus quod Demosthenes, quem interpre aturi sumus, Atheniensibus protulit, ferte autem (rogo) a quo animo Graecis me pauculis verbis vos alloqui: ὁ μὴ οὐκ παλαιὸν χαλεπὸν ὡς ἄνδρες Ἑγεντο, μονογονεὺς χι φωνὴ ἀφ' ἧς λέγει ἐπὶ τῇ ἑλληνικῇ ὑμῶν λόγων ἀπληπτήν ἔστιν, ἀπὸρ ὑμῶν δ' τυχεῖας αὐτῇ φεινέται. hoc est, Praesens itaque tempus, o viri Veneti, quali emissa voce pronuntiat capessandas esse vobis Graecas literas, siquid de felicitate vestra cogitatis. Nam, ut Virgilium quoque carmen in vos transferam, Via prima felicitatis (quod minime remini) Graia pandetur ab urbe. Expergiscimini igitur iam, & capessite Graecas literas, vltro sese vobis offerentes. Dixi.

M. ANTONII ANTIMACHI DE
L I T E R A R V M G R Æ C A R V M L A V D I B V S

oratio, in Ferrariensi gymnasio publicè habita.

N degenda hominum vita, ij qui alicui prodesse conantur, quanto opere laudandi sint, spectantissimi viri, non vos præterire crediderim, quum & ingenij acumine & longo rerum usu præstetis, ac doctrina atque prudentia antecellatis. Qui verò publicæ utilitati consulunt, ac non solum sibi, sed & patriæ & amicis ac humanæ societati sese natos arbitrantur, quanto laudum præconio extolli mereantur, itidem vos non ignorare existimauerim. A qua sanè animi sententia quum nec ab ineunte ætate, nec etiam postquam nostra cælescere cœpit oratio, vnquam abhorruerimus: nihil commodius, nihil conducibilius atque præstantius in toto vitæ cursu esse duxerimus, nihilque magis ex animo vnquam optauerimus, quàm plurimis benefacere, ac de omnibus pro virili mea (modò daretur occasio) bene mereri: amicorum precibus (quorum beneuolentiæ aliquid recusare, non solum turpe, sed propemodum nefarium videbatur) & cohortationibus huius celebratissimi gymnasij instauratoris Lodouici Bonacioli, viri planè in omni scientiarum & virtutum genere eminentissimi, (cui ex isto hominum flore qui viuunt, paucos admodum pares inuenias) non spe honoris aut gloriæ, cui sapiens quisque semper studuit, nec lucri cupiditate, sed potius quò id quod in animo habebam, te facilius præstare possem, Græcè profitendi publicum munus non inuiti suscepimus. Eo itaque consilio huc accessimus, vt quæ ad communem Græcè discere cupientium utilitatem spectare videntur, diceremus, ac de literarum Græcarum laudibus verba faceremus: non quòd ea dicendi facundia, is verborum ornatus, ea eloquentiæ vis, atque is demum orationis thesaurus & splendor, qui tam magno oneri sustinendo par esset ac tantæ rei dignitas postularer, nec non tot clarissimorum virorum conspectus mihi multò iucundissimus mereretur, in me reperiatur: sed vt fretus humanitate vestra, qua erga omnes qui virtutibus innituntur, vti confueuistis, huiusmodi opus aggrediar, ac propositam rem pro tenuitate ingenij mei persequar. Cuius planè tanta est magnitudo atque præstantia, vt nemini vel mediocriter erudito deesse possit oratio, sed in exitu inueniendo maior omnino, quàm in initio inchoando, dicere volenti se offert difficultas.

Tanta est profectò literarum Græcarum, amplissimi viri, dignitas, & tanta dignitati coniuncta utilitas, (quarum notas antiquissimis temporibus, seu Cadmo, siue Danao autoribus, siue Orpheo admonente, Græcos habuisse, memoriæ proditum est) vt eæ non solum apud illos qui cæteras gentes atque nationes barbaras appellabant, verum etiam apud barbaros ipsos maximo in usu fuerint, & ab ortu ad occasum vsque peruaserint: quando Druidas Gallorum religiosos in publicis priuatisque rationibus literis Græcis usos fuisse conitat: & Romanorum temporibus in Heluetiorum castris tabulas repertas esse lite-

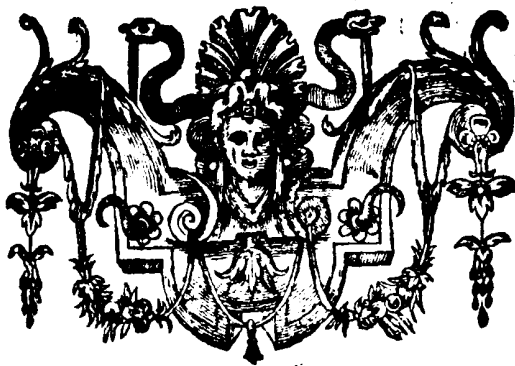
ris Græcis confectas, & ad Cæsarem perlatas, ex historiæ lectione latè admodum patet. Quibus in tabulis ratio confecta erat, qui numerus domo exisset eorum qui arma ferre possent: & item separatim pueri, senes, mulieræque. Brachmanas itidem (è quorum numero celeberrimus Calanus ille fuit, & gymnosophistas Indorum sapientes, easdem in usu habuisse, easdem Indorum ipsorum regem Phraotem calluisse, compertum est. Apud Romanos verò quanto in pretio, quanto in honore semper sint habitæ, quum penè eadem à principio cum Latinis fuerint, eas in Latium afferente Nicostрата) etiam me tacente, vel facillimè potestis intelligere.

Nullum enim studiorum genus, quod aliqua sapientiæ luce præfulgeat, nullas prorsus ingenuas disciplinas esse comperio, quæ non è Græcorum fontibus emanauerint: Latinisque in omnibus liberalibus artibus illorum sequutos imitatosque fuisse vestigia. Nam si à grammatica exordiri voluerimus, cuius inuentorem ij qui eam rem diligentius peruestigarunt, Mercurium ferunt: sine qua ad nullum scientiæ gradum peruenire valeamus, quum ea duce orationis cõgruitatem assequamur, ac ad alias scientias faciles aditus adipiscamur, nõnne eam totam à Græcis habere fatebimur? Quid de poetica, quæ tantopere diuinitatis est particeps, vt summus ipse rerum omnium opifex statim penè à mundo, verbo, non manibus condito, sua mytheria per eam literarum monimentis mandari voluerit, dicemus? Quid de oratoria facultate, ac flexanima omnium regina rerum oratione, quæ motus animorum quò vult impellit, loquemur? Quid de dialectica, quæ differendi artem aperit, verumque à falso segregat, ac nos ad veritatem ducit, sentiemus? Quid de philosophia, legum inuentrice, morum disciplinarumque magistra, quæ bene beatæque viuendi rationes demonstrat, ac diiudicato bonorum & malorum fine, quid fugiendum, quidue expetendum sit, proponit, ad sedandos animi affectus atque perturbationes plurimum valet, naturæ secreta rimatur, rerum omnium causas perscrutatur, humana despicit, cogitansque cœlestia, hæc nostra & exigua & minima contemnit, immortalitatem animæ docet, ac nos Deo optimo maximo (ad summam cuius intelligentiam consideratione nos ducit, quantum homini licet) quàm simillimos efficit, iudicabimus? Quid de medicina, reliquarum artium parente atque educatrice, & altrice, quæ vniuersas scientias complectitur, singulas disciplinas cogitatione prosequitur, rerum omnium cognitionem nutritur & continet, ac humanæ vitæ conseruandæ, nec non extinctæ morbis corpora ab inferis penè reuocandi potestatem habet, rogati respondebimus? nõnne hæc omnia nos à Græcis inuatuos esse (nisi ingrati nuncupari velimus) cõfitebimur? quādo ab ipsis & Mathematicas accepimus. Nam arithmetica, reliquarum ducem, ex cuius numeris animam creati, ac singula constare Pythagorici sentiebant, & quaternarium numerum (in quo prima solida demonstratio inuenitur) rerum omnium

ORAT. DE LAVD. LIT. GRÆC.

omnium opificem causamque esse affirmabant, quod ab eo, tanquam à radice atque principio, cuncta dependèrent. ac geometriam, quæ cum superiori adeo congera colligataque est, ut siue ea haudquaquam videatur posse consistere, quum punctum referatur mundi, linea autem numero binario, ab aliquo ad aliquid, & trinario conveniat superficies: quæ (dum eius lineamentis, formis, intervallis ac magnitudinibus utimur) mare, terras, cælumque metimur, quin à Græcis susceperimus, nemo, ut opinor, vel impudentissimus negaverit. Musicam verò à Mercurio numeris, vocibus & modis inventam, quam veteres omne continere dixerunt, eo quod eorum quæ sunt, absque symmetria & analogia nihil existat, nec etiam aliquid eorum quæ fiunt, si absque congrua symmetria atque analogia confectum fuerit, unquam bene habeat, siue arte fabricatum fuerit, seu natura comparatum: siue sensu comprehendatur, seu solius intelligentiæ speculatione percipiatur: quæ duo nimirum in musica (totius harmonia) reperiuntur, ex cuius cognitione harmonicam mundi rationem conicimus: & item astronomiam, (cuius scientiam Chaldei diuturna siderum observatione putantur effecisse) quæ temporum varietates, totius anni ordinem, astorum influxus, ortus, obitus, traiectiones, motusque stellarum, ac cæli meatus conversionemque explicat, quid cuique euenturum sit prædicat, Græcopum beneficio (quibus tantum debemus) Latinos itidem habere facendum est. Nec, mea quidem sententia, vllus adeo pervicax, adeo obstinata mentis, duræque cervicis, ac tam peruersi iudicii reperitur, qui aliquo modo id audeat inficiari. Ex quibus omnibus sanè rebus quanta hominibus commoda, quantæ utilitates humano generi, quot honores proveniant, non meum est dicere, quum res ipsa per se loquatur. Ideo non est quod vos (qui incredibili discendi cupiditate ardetis) ad huiusmodi literarum studia, ex quibus maximos

atque vberimos fructus percipietis, nisi vobis ipsis deesse volueritis, cohortemur. Currentes enim incitare videtur absurdum: quum tantæ (sicuti accepistis) dignitatis, honoris, commoditatis, splendoris, utilitatis atque præstantiæ sint, ut unusquisque qui in bonarum artium studiis proficere exoptat, eas velit nolit cogatur expetere: præsertim quum illis qui eas consequuti fuerint, maxima præmia non sine nominis celebritate proponantur, amplissimi honores non absque immortalitatis gloria referuentur. Reliquum est, ut demonstrata tantæ rei maiestate, (ex qua, ut intellexistis, innumerabilia mortalibus bona pariuntur, & ad homines confluunt) in ea comparanda operam, curam, diligentiam, industriam ac studium denique meum vobis pollicear. quæ omnia, sine vlla laboris aut temporis intermissione, me libentissimè præstaturum spondeo: nec aliqua in re, quæ in discendo vltui vel commodo esse possit, me vobis unquam defuturum recipio. Quod quum contigerit, Bonaciolo, viro non minori experientia quàm doctrina ornatissimo, ac (ut supra memorauimus) omnibus egregiis animi dotibus atque virtutibus undecunque reteritissimo, qui huius clarissimi gymnasij non minus ornamento quàm vtilitati semper studet, mehercule velim referatur acceptum: eo quod ipse omnium vnus procurauerit effeceritque (ne quod verum est inficiemur) ut Græcè profitendi munus obierimus. Ago insuper humanitati omnium vestræ, si non quas debeo, saltem quas possum gratias: ac si obsequendo & de vobis bene merendo gratia referri poterit, eam me quandoque libenti animo cumulatissimè relaturum, affirmare non dubitanerim: propterea quod hodie frequenti ac iucundissimo conspectu vestro, me (quæ vestra est benignitas) ornandum amplificandumque susceperitis. cuius beneficii memoria apud me resideat sempiterna necesse est.

EX CONRADI HERESBACHII

*historia
nati*

oratione in commendationem Græ-
carum literarum, A

EXCERPTA

SIUE autem autore Iauam, linguæ huius, sicut & gentis, primo fundatore, literarum Græcarum initia è Babylonica illa linguarum orta varietate, atque in Græciam translata, siue temporum iniuria neglectus characterum vsus, & à patribus antè repertus, velut postliminio à vicinis, siue Phœnicibus, siue Ægyptiis (apud quos patriarcharum monumenta conseruabantur) repetitus sit, etiamsi certò non tradatur, tamen alterum probabile videtur, Græcam literaturam non simul ceptam absolutamque. Primi per figuras animantium Ægyptij sensus mentis explicabant: & antiquissima monumenta saxi impressa, literarum inuentores perhibent. Inde Phœnicas, quia mari præpollebant, traditur intulisse Græciæ: hi gloriam adepti sunt quasi repperint quæ acceperat. Quippe fama est, Cadmum, classe Phœnicum vectum, rudibus adhuc Græcorum populis, artis eius autorem fuisse. Quidam Cecropem Atheniensem & Linum Thebanum, & temporibus Troianis Palamedem xvi. literarum formas, mox alios ac præcipuè Simonidem ceteras repperisse. Quum autem Palamedem ad deos retulisse hoc inuentum testetur Philostratus, & Plato scribat apud Ægyptios se audisse deum quandam coli illic nomine Theuth, qui cum alias artes, tum literas inuenerit: nonnulli ad Assyrios referant: alij denique æternum fuisse literarum usum: verisimile apparet, sicut Latinæ à Græcis, ita Græcas ab Hebræis mutuatas: quod elementorum ipsorum vicina nomina magna ex parte comprobare, contendit Eusebius, Iosephi & Clementis testimonia citans: & sicubi varient, id non mirum in tam diuturno & variarum gentium vsu: quum & Græcas vetustas Cadmeas in tripode incisas, ab his quibus nunc Græci utimur, etiam discrepare Herodotus referat, & Dælpicam tabulam in æde Mineræ Romæ testificari scribat Plinius: quia verò Græci & Latini earum initia ignorarunt, & ad deorum inuenta, sicut alia pleraque, ita hæc quoque retulisse, quum tamen multis antè seculis apud Hebræos fuisseprehendantur. Porro quum Phœnices & Ægyptios (à quibus literæ primùm in Græciam translata memorantur) è posteritate Cham fuisse constet, iique mox post fortitionem liberorum Noe, pulso semine benedicto Sem, è sua hæreditaria sorte ad filios Iaphet migrare compulerint: & postea Israelitæ, duce Iosua, hæreditaria terra sancta recuperata, exactam Chami stirpem alias sedes querere adegerint: quo factum ut profugi vicinas Græciæ regiones occuparint, & illuc artes plurimas & patriarcharum reliquias secum adduxerint: (vti etiam idololatriam peruersumque per apostatam Cham, eiusque nepotem Nemrod, institutum deorum cultum Græcos Ægyptiis debere proditum est) & ex his fuisse Cadmum & Phœnices eius colonias, quas in Græciam deduxerat, verisimile est: quod si-

mul cum deorum portentoso cultu, & hoc literarum bonum è patriarcharum reliquiis attulerunt: atque hinc esse quiddam alij Syris, alij Phœnicibus literarum inuentionem acceptam ferat. Syriam autem ac Phœniciam & Ægyptum, Hebræorum fuisse sedes, in còfesso est, apud quos patrum monumenta conseruabantur: & constat Græcos sapientiæ studiosos discendi cupiditate frequentes eò, vt sacerdotes & prophetas audirent, profectos fuisse, (id quod de Orpheo, Musæo, Dædalo, Homero, Lycurgo, Solone, Democrito, Heraclito, Platone, aliisque innumeris memoriz proditum) & quæ illic didicerant, Græcè tradidisse. Vnde quæ de Chaldæorum, Phœnicum, Ægyptiorumque inuentis prodiit sunt à Græcis & Latinis, ea omnia ad Hebræos & patriarchas pertinere certum est: & quæ illi diis suis inuentoribus tribuunt, ea constat longè antè ab Hebræis reperta vsurpatæque fuisse. Cui rei argumentum præbet vini inuentum, quod illi Baccho tribuunt, quum multis antè seculis à Noe patriarcha vitis cultura reperta fuerit, vt rectè post sacram historiam admonuit Lactantius. Ad eundem modum de frugum, medicinarum, aliisque inuentis iudicare licet, quæ omnia ad factitios mortalesque deos retulerunt illi: quum apud Hebræos vetustiores pleraque vsurpata sint priusquam ad Græcos peruenerint. Sed ob id laude sua minimè fraudandi sunt, qui ab aliis inuenta, meliora reddiderint, atque sic excoluerint vt non aliorum sed sua inuenta esse videantur: vt mox latius declarabitur. Græciam autem felicissimam ingeniorum altricem fuisse constat: adè vt appareat, huius vniuersi opificem, & linguarum virtutisque dispensatorem Deum Opt. Max. hominibus qui secundum naturam optimam regionem nacti, eam etiam linguam voluisse largiri quæ idoneum tradendarum honestarum artium præberet instrumentum, & fida virtutis eruditionisque custos esset. Idque in *his* *Mouas* citra controuersiam Græca lingua assequuta. Nam et si initio rudis & contracta, sic tamen exulta propagatæque, vt, nulla lingua vel elegantior, vel latius se sparserit: nulla quam non hæc elegantia & copia omni quæ ornamentorum supellectile superarit: inter omnes tantum emicans quantum ignes inter luna minores. Nam quum linguæ potissimùm in hoc diuina dispensatione tributæ, vt quæ velis, commodè ac significanter (vt diximus) exprimas: quæ, obsecro, significantioribus magisque appositis vocibus singula dechrat quàm Græca? Adè vt non abs re Soerates apud Platonem contendat, Græcorum vocabula imprimis non temerè pro instituentis voluntate, sed naturali *εὐρησία* natiuæque perspicuitate rem velut oculis subiicere. Vnde exquisita in Græcis vocibus venus *ἡ εὐφρανία*, Atticus lepos, Musa Attica, Laconismus, & id genus alia singularis cuiusdam appositæque in exprimendo ea lingua venustatis prouerbia pepererunt. Hinc quod grauissimus inter Latinos poëtas, Gratiis, inquit, dedit ore rotundo Musa loqui. Adde quod

ORAT. DE LAVD. LIT. GRÆC.

de quod & Musas atque adeo deos ipsos aiunt Græco sermone vsuros, si humana lingua uti voluissent. Porro quum septuaginta duæ linguæ numerentur, ex his septem præcipuæ, quas recenset Volaterranus, Assyriorum, Arabum, Ægyptiorum, Hebræorum, Græcorum, Latinorum, Dalmatarumque: tamen nulla ex omnibus his, quæ vel latius sparsa sit, vel præstantiora ingenia nacta sit, vel denique plures honestas disciplinas tradidit. Neque enim solum hæc lingua se continuit ea parte quæ Græcia propriè dicebatur, hoc est Ægeæ pelago & Ionio atque Isthmo conclusa: neque ea tandem regione quæ magna Græcia dicebatur: sed præter insulas & peninsulas, amplissimæque regna, Peloponnesum, Cyprum, Rhodum, Cretam, Asian minorem, Macedoniam, Epirum, Mysiam, Illyrium, Thraciam, Dalmatiam, Syriam, Ægyptum, ob Alexandrum victorem longè latèque complexa est, sed Gallia Germaniæque etiam communis est. Nam & Massilia celeberrimum Græcarum disciplinarum gymnasium habuit: & in nobili Cluensium oppido Menianæ scholæ præfectus Græcus rhetor Athenis ortus, teste Eumenio: & Druides, Celtarum sacerdotes, Græco sermone in factis vsi. additque Iulius Cæsar, Gallos in publicis instrumentis Græcas literas vsurpasse. Britannorum pars quæ Cornubia dicitur, reliquias Græcæ linguæ proficitur. Quid dicam de Germania nostra, in cuius lingua innumera vestigia Græcæ linguæ remanent? & nos obseruauimus aliquando aliquot centurias vocabulorum quæ merè Græca sunt. Postremo neque Scythas à Græca lingua abstinuissè, declarant Anacharis & alij plerique. De Italia & Roma nihil attinet dicere, ubi Græcorum lingua propemodum ipsa Latina vulgatio fuit: & clarissimi scriptores in Italia & media Roma Græcè scriperunt. Siquidem Aulianus (ut scribit Philostratus) Romanus fuit, & Italiam nunquam egressus, & tamen eius extant Græcæ historiæ. Item Plutarchus, Strabo, Dionysius, Appianus, Diodorus, & innumeri alij Romæ vixerunt, & scripta sua illic ediderunt Græco sermone: quemadmodum in Syria & Ægypto Iosephus & Philo Iudæi Græco quàm nativo uti maluerunt. Græca lingua in ipsa Syria Romanos imperatores facundos habitos, Mutianus testatur apud Tacitum: eosque ad exercitum Græcè loquutos. Adde, imperatores ipsos, non solum Romanos, quos omnes propè Græcè peritissimos fuisse constat, & multorum carmina extant Græca: sed Germani etiam imperatores (quos alioqui nouimus esse solitos nouimus) Græcam linguam calluerunt. De Carolo magno traditur quod Græcos legatos audiuerit, & Græcè responderit ipse. Otho I, Imperator in bello quod in Apulia cum Saracenis & Græcis gesserat, insidiis interceptus quum Græcè sciret, eoque sermone vteretur, hostes fefellit: ut non animaduertentes eum esse Germanum, facillè pecunia ferredimi paterentur. Porro, si linguæ alicuius utilitatem æstimare velimus, quid hac vna communius, quidve vbique ad omnes disciplinas percipiendas vel tractandas vtilius ac magis necessarium? nempe quæ, velut Delphico gladio, ad omnia & vbique uti conueniat: primam quum (ut dictum) nulla gens, nulla schola, nullum virtutis ac disciplinarum emporium, quod hanc linguam, velut commune vtilissimūque organum, non arripuerit. deinde nulla lingua plures vel disciplinas, vel bene viuendi præcepta tradidit, & per orbem transmissit, ac fidelias cōseruauit. Quota quæque plures, eosque clarissimos in omni disciplinarum genere scriptores exhibuit? è quorum scriptis & institutis, cum omnis doctrina liberalis, omnis

historia, omnis sermo elegans sumi possit. Aut quæ tandem lingua vel disciplina, quæ huic colonias non duxerit? quæ indidem, ceu è locupletissimo mercatu, supellectilem non compararit, aut potius, ceu ex vberè artium eruditionisque fonte, riuos non diduxerit? Nam, ut Homerus de Oceano canit, *ἔξ ὅππῃ πάντες, inquit, ποταμοὶ καὶ πᾶσι θάλασσα, καὶ πᾶσι κρήναι καὶ ῥεῖατα πάντα γένεσι*: ita ex hac lingua, veluti quopiam bonorum omnium mari, disciplinæ, artes, præceptiones, atque adeo ipsa elementa, manarunt. Hinc poetica, rhetorica, dialectica, grammatica, disciplina quæ mathematicæ vocantur: hinc politica, ethica, therapeutica, physica, theologia, & (ut vno verbo multa complectar) vniuersa ipsa philosophia, disciplinarumque omnium orbis, quam encyclopædiam vocamus, quæ omnes artes Græcos etiam nunc fontes resipiscunt, ut ne nomina quidem alia quàm natia & Græca admittant, neque nos aliis nominibus eas agnoscamus: eoque iure se nobis permittentes, ut à fontibus secludi non patiantur. Nam & tota lingua Latina, & disciplina ea lingua tradita, ex hac fluxerunt. atque huius ductum se sic composuerunt, ut instar alumine & discipule *πτερυγίσαντες ἐν τῇ πιδαντίᾳ* per manu fulciantur ac sustententur, ab illius ductu ne latum digitum discedentes. Id quod à literis, velut ab ovo, ordienti per omnes disciplinas ostendere, non fuerit difficile. Siquidem literæ omnes, vna duntaxat atque altera dempta, inde mutuatæ sunt: etiam si iucundissimis illorum caremus, altera, vocali, altera, consonante, quibus nullæ apud eos spirant dulcius. Adde quod nos vix quatuor literis, illi duabus expriment: ut apparet in dictione *ῥῆμα, ἔλεον*. Scribendo autem & pronūciando (quæ sunt præcipuæ Grammaticæ partes) quàm Græcæ linguæ rudes passim labantur ac sese traducant, satis liquet, quum imperiti Criste pro Christe, Eleison pro Eleeson, & sonent & scribant. Neque minus in etymologiis peccatur, quum innumera nomina (velut exempli gratia, in e primæ inflexionis, & patronymica omnia: item Dido, Sappho, Laches, & id genus similia) eitra Græcorum inflexiones vsurpari legitimè non queant. Taceo generum rationem, articuli in oratione vim. Quid memorem syntaxeos, figurarum rationes à Græcis pendentes? Taceo quod Nonius Marcellus vniuersa ferè Latina vocabula repetit à Græcis. Sed, ne in elementis balbutiamus, sat fuerit, si perspicuum fecerimus, Latina sine Græcis, quibus superstructa sunt, non posse subsistere: aque ipsis elementorū crepundiis Græca discentem, operæpretium facere laborisque compendium parare.

Ceterum ut ad serias disciplinas progrediar, inter quas primas facillè sibi vendicat Poetica, (seu vetustatis auctoritatem spectes, siue rerum traditarum utilitatem atque æconomix prudentiam) huius & vsus & inuentio Græcorum est. vnde Horatius, poetam formaturus, ad Græcos, tanquam ad certissimos eius artis magistros, relegauit: *vos, inquit, exemplaria Græca Nocturna versate manu, versate diurna*. Nam & cæteros, Musæum & Orpheam, poetarum antiquissimos, præteream, ex vno Homero, tanquam vniuersæ eruditionis fonte, disciplinarum omnium seminaria haulta, cum per se perspicuum, tum Plutarchus singulari libro contestatum reliquit. neque poetas solum indidem hortos suos irrigasse, sed oratores admirabile illud dicendi artificium figuræque, ac denique philosophos reip. bene viuendi præcepta mutasse declarat. Neque vel consiliorum vel litium artes, vel similitudines, vel amplificationes, vel argumenta, vel digressiones vllæ, quæ ab illo non sint cō-

monstrare. Quid obsecro tentari potuit quod ab illo in suis poematis non sit excogitatum vel animaduersum? Quæ regio, quæ pugna, quæ formæ, quod remigium, qui denique motus animorum, quæ ferarum figuræ, quas ille circus non viderit? quum ita nobis eas depinxerit ut eas quasi videre, quum legimus, videamur? Ac verissimè his succinens poeta Latinus de Homero, *Quicquid sit, inquit, pulchrum, quid iuue, quid uide, quid non, Plenus ac melius Chrysippo & Craniore duci*. Quibus hoc addere licet summæ laudis loco, singula propemodum verba eius poetæ, quasi apophthegmata esse, & prouerbij loco vsurpari, ut testatur Macrobius. Et an à Latino Homero, aliqui absolutissimus, superatus sit, apud eundem licet intueri, Homericæ cum Virgilianis conferentem. Hoc constat, Latinos primarij nominis poetas magna cum laude Græcorum poemata vel transtulisse, vel imitatos fuisse, inopia magis impulsos quàm superandi fiducia fretos. Siquidem Virgilium, Latinorum coryphæum, nemo nescit bonam Æneidos partem ex Homeri poetæ transcripsisse, atque in totum se ad Homerum æmulandum composuisse: Georgica ad Hesiodi *ἱερὴν καὶ ἀνὰ κτήνη* imitationem feliciter scripsisse: Bucolica impari conatu ad Theocriti facilitatem expressisse, critici fatentur: etiamsi illorum inuentis iam frueretur. Terentius (cui proximus, mea sententia, locus inter Latinos poetas debetur) adde etiā Accium, Cæcilium, Pacuuium: nunquid Menandrum solum interpretantur, vixque leuem illius assequuntur umbram, iuxta Fabij sententiam? Quanquam in comædiis aliquid præstitisse Latinos, etiamsi totæ Græcorum myrothecii mutuatz sint, fatendum est: tragædia certè Græcæ tota est. Solius enim Senecæ apud Latinos (quod quidem sciam) extant tragædiæ, atque illæ ex Euripide interpretatz. Deus bone quàm non accedit ad illius elegantiam, artificium, ac sententiarum grauitatem! Iam, si utrosque cum alteris conferas, annon reperiens omnia Latinorum inuenta, fabularum ingeniosa inuolucra, compositiones illustres, allegorias appositas, affectus acriores, mirandos motus, compositiones significantiores, ac breuiter supellestilem quandam natia quadam poetica copia affluentem? E regione apud nos pigriora ferè omnia gratia non solum inferiora, verum etiam à dignitate plerumque & à decoro aliena. Quanquam non inficior quin nostrorum poetarum carmina, si seorsum legas, venusta appareant & eleganter scripta, atque etiam ut iis nihil melius posse fieri censeas: at si componas & conferas Græcæ ipsa vnde illa descripta sunt, ac singula consideratè atque aptè iunctis alternis lectionibus committas, comperies vix *Συμπλοκαίων τῶν Ἀρχαίων*, ut est in prouerbio. adeò iacere ac putere incipiunt Latina, ut quæ Græcorum, quæ æmulari non poterant, luminibus gratiisque obsolescant. Cuius quidem rei apud Gellium, linguæ Latinæ acerrimum censores requirere iudicium atque exempla licebit, ubi Cæcilij cum Menandri, Virgilij cum Homeri & Theocriti, versus exponuntur, quos ab his mutuati sunt: Diomedis hercle & Glauci arma non dispari magis pretio æstimari possunt. Atque hæc mihi Cicero ignoscat, qui Latinos à Græcis sumpta, meliora reddidisse clamat. Sed quis hæc deprehendet? quis aut artificium aut translata aliunde intelligat, nisi huius linguæ supellestile instructus?

Poeticen excipit rhetorice, cum numerorum & figurarum ornatu, tum structura orationis que filo atque charactere propemodum coniuncta: quæ quum omnia, perinde atque inuentionis & eloquutionis,

ita argumenta & formulæ à Græcis fontibus hauriuntur. Quandoquidem in hac illi sic regnant ut Cicero fateatur hanc Athenis & inuentam & absolutam: siue diuidendi, præparandi rationem, consilium, ordinem, seu affectuum motus species, figurarum & troporum picturas, eorum summam omnium apparatus inde fluere videas. Et haud scio quid aliud poetæ oratoresque nostri quàm poelin & oratoriam ciuitate donauerunt Romana: qui, siquid eximium præstiterint, id ex illorum omniugis pratis, veluti flosculis, decerpitis, illorumque virtutum imitatione comparauerunt. Cato iam senex, Græcis alioqui parum amicus, commentarios sibi collegit, & Thucydidis orationibus & Demosthenis, quas in dicendo magno sibi vsui fuisse testatur est. Quid Ciceronem, Latinæ linguæ principem, in eloquentiæ illam arcem subiecit, nisi Græcorum studia, inque iis æmulandis contentio? Nempe qui totum se ad Demosthenis vim, Platonis copiam, Isocratis iocunditatem, Periclis fulmina, Thucydidis maturitatem, neque certè infelicitè, composuisse deprehenditur, beatissima quadam immortalis ingenij benignitate suffragante: adeoque Græcorum studij operam nauauit, ut se Græcis declamationibus exerceret: Græcæ ubique cum Latinis coniungens, modo Latina Græcè, modò Græcæ Latinè vertendo, stilum exercuit. Idemque hinc (cui non nisi compendiosissimam fidelissimamque rationem præcipere potuit) faciendum suadebat. Quod si hodie iuuentuti persuaderi queat, felicius disciplinæ tractarentur, neque tam exangues ingeniorum venæ existerent. Nihil enim mirum omnes bonas disciplinas iam diu sepultas, cum Græcæ lingua abolita, tum nullo declamandi exercitio: quæ tamen primaria sunt ingeniorum fomenta in eorum animis qui ad eruditionis aliquem fructum peruenire contendunt.

Dialectica, rhetorica germana. quum vtræque alteri coniungenda esset, nostri hanc neglecta propriis altera, veluti dextra manu, ad meras cauillationum stribilignes, aniles rixas, protraxerunt: ut nullum hodie veræ dialecticæ in scholis remanserit vestigium. Quorsum parua (praua dicere debebam) logicalia? quorsum barbara non solum, sed inepta etiam atque inutilia illa quibus iuuentus in publicis gymnasiis oneratur commentaria? quorsum pro Aristotele, Porphyrioque, genuinis & Græcis elegantissimis, earumque artium peritissimis magistris, ineptis & corruptissimis translationibus uti coguntur? quas quum nec intelligant ipsi profissores, tamen miseram iuuentutem ediscere cogunt, ad nihil profuturas. Et tamen ex ipsis fontibus artes hæc facillimè percipi poterant.

Quid de mathematicis loquar? quum peculiare eius artis voces nondum sint Latinitate donatz, neque commodè inopia linguæ Latinæ omnes possint, fit ut identidem harum literarum imperitus in his explicandis intelligendisque offendant: quum ubique occurrant trigoni, tetragoni, monades, triades, diapente, diatessarion, excentrici, syncentrici, epicycli, eclipses, & eius ordinis tanta turba ut annus deheceret si omnia vel commemorare vel ostendere nitar loca ubi interpretes nos in sceleratissimos secum errores traxerunt.

Idque non in logicis ac mathematicis solum, sed per totam philosophiam euenit. quæ quum tota sit Græcorum, nos vix hæc quasdam ex illorum fontibus hausimus, easque è tam multis transfusas. Interim tamen nostri philosophastri nullis dum vel Græcis vel melioribus literis adolecentes ad philosophiam

ORAT. DE LAVD. LIT. GRÆC.

phiam veluti *πτερυγίζοντας* solum Alexandri Galli do-
ctinali, seu communi omnium copiacornu, instru-
ctus, statim Icari in morem ad philosophiæ ardua
(hoc est ad volandum sine pennis) transmittunt. Cice-
ro, alioqui Græcorum gloriæ æmulus, philosophiam
declarat citra Græcam eruditionem neque percipi,
neque subsistere. Nam quum apud nos pauca ad no-
dam eaque à Græcis desumpta exierint digna lectu, (so-
phistarum enim nugæ & delira commentaria non li-
bet inter philosophiæ scripta referre) apud illos tam
copiosa, pietiosa, nitidaque philosophicæ suppellectilis
monumenta nobis sunt reposita, quæ si in sua lingua
legantur, & cum Tenticis his conferantur, (hoc
est quæ in Latinam linguam translata) iure dici po-
terit quod poeta de examinato Hecatore, Hei mihi qua-
lis erat, quantum mutatus ab illo Aristotele & Plato-
ne! Nam præter quod parum commodè multa versa,
pærumque significanter expressa, etiam pleraque præ-
terminilla sunt, quæ non sunt satis assequuti interpretes,
nonnulla de suo addiderunt: alicubi obscuriora relin-
quantur, quæ subinde lectorem diligenter vel cruciat,
vel fallant: ut cernere licet in libris meteorologicis, &
De celo, ac phyticis Aristotelis, vtilissimis quidem li-
bris sed à nostris non intellecti in scholis reiciuntur.
De Platone quid dicam? is nisi sua lingua legatur, ne-
mo iudicare poterit de illius diuina vel doctrina vel
eloquentia: reclamante quadam inexplicabili & copia
& suauitate, in qua vir ille in ea lingua supra humanum
ingenium dominatur. Quare doctissimus iuuenis Tho-
mas Lupsetus, quum alterna opera Platonem legere-
mus Lutetie, is subinde versum Platonem, nothum
aut Academicam vappam appellare consuevit quo-
ties Latinum cum Græco conferremus: adeò diuinæ
illius virtutes extra Græcum sermonem perci nequeunt.
Idem de Xenophonte, Theophrasto, Plutarcho, atque
cæteris grauissimis philosophis, & doctrinæ castitate
& eloquentiæ dotibus admirandis, iudicare licet.

Iam verò ut per cæteras philosophiæ partes progre-
diamur, attrice ac therapeutice, naturalis philosophiæ
& honestæ & necessariæ disciplinæ, si pure præque di-
gnitate tractetur, certissimè neque *αὐτὸς τὰ ἄριστα* com-
pendium afferens, sed barbarorum linguæque Græcæ
imperitorum scabie eam occupante, Deus bone quàm
squalida & strigosa reddita, quàmque periculosis er-
roribus & impoturis elegantissima simul vtilissimæ-
que professio deformata est! ubi pro Hippocrate &
Galeno, huius artis *καρφοδοίς*, & qui citra Græcorum
eruditionem percipi non poterant, nescio qui barbari
Auerroes & Auicennæ in scholas recepti sunt: quum
illi interim multorum instar esse poterant, & reuera
Homericò encomio digni, *ἰατροὶ ἀνδρῶν πολλῶν ἀνταρτίοι
ἄλλων*. Tota enim medicina, sicut & reliquæ philoso-
phiæ partes, à Græcis petita. Idque indicant eius artis
pharmacorum, vnguentorum, cataplasma, atum, potio-
num, cerotatum vocabula: item animantium, planta-
rum, gemmarum, morborum, remediòrum, instrum-
entorum, ponderum, mensurarum innumera no-
menclaturæ: quæ quum apud nos etiam recepta, cir-
culatorum atque huius lingue imperitorum abusu de-
trita corruptaque non intelligantur, non raro fit ut in-
docti medici pationes pro cataplastis, & (ut dicit poe-
ta) *φαρμακὰ πολλὰ μετὰ ὕδατος* & *ἰσθλά* ministrent. Id
quod designauit quidam, suppositorium, hoc est, pes-
sum, pro pillulis præbens deglutendum Et tamen his
ce in potioribus non dubitamus vitæ nostræ arbitriū
concedere: nempe ut per experimenta mortis agant:
quum sit in nulla professione periculum minus: ut de
his verè scripsit Plinius. Atqui videmus nunc, Multis
bene fortunantibus, ac melioribus literis reuultiscen-

tibus, quosdam Græcarum litterarum adminiculo frē-
tos: strenuam operam nauare ut hæc disciplina suæ di-
gnitati restitatur: huc iam incumbenibus Theodoro
Gaza, Leonicensio, Manardo, Copo, Ruellio, & aliis
plerisque ætatis nostræ *ἀρχαίους*, qui Augur illud bar-
barorum medicorum stabulum è Græcorum fontibus
abluentes, eius disciplinæ candidatos ad ea collinare
docent, sine quibus *ἀσκητὰ πρῆνεια*.

Ad iurisprudentiam (hoc est *νομικὴν*) venio, profes-
sionem & amplissimam & religiosissimam, nempe
Reip. humanæque societatis ac pacis tuendæ magistrā.
Qua arte quæ & hæc Academia maximè celebretur, &
nos olim, nondum satis politiorum literarum viatico
instructi, ad huius studium perpulli, atque etiamnum
studiorum nostrorum scopum defiximus: ne illotis
manibus tam seriæ ac sacrosanctæ artis studium ca-
pesseremus, (quæ diuinarum humanarumque rerum,
iusti & iniusti notitiam proficitur) Imperatoris consi-
lio admoniti existimauimus satius *παλιν εὐμενῶς ἢ δ' ἀ-
μύνεσθαι*, ut dicitur in prouerbio: & ad vtriusque lin-
guæ studia, veluti ad suauissimas pellices reuerli, tan-
tisperdam illarum consuetudine instructis atque ex-
atiatis liceret cum legitima pro dignitate *σπουδαίειν*:
quum citra illas, nullas seueriores disciplinas exactè
tractari posse exploratum sit. Iam verò sat scio esse
plerosque sic persuasos, ut existiment ad iurispruden-
tiæ studia Græcam eruditionem non tantoperè requiri:
quos tamen, si me patièter audierint, bonam spem
concipio, sententiam eos immutatos. Primum enim
nemo diffiteri potest, iuris nostri originem & reipub.
instituentæ formas Romanos à Græcis petitas insti-
tuisse. Deinde (ut antè quoque commemoratum, Ro-
manis Græcam linguam familiarem & in deliciis ha-
bitam) maiorum gentium iureconsulti, qui iustitiæ
magis quàm imposturarum ac litium studiosi, quum
vtriusque linguæ periti & in omni disciplinarum ge-
nere exculti essent, non existimabant quenquam fore
tam impudentem qui ad hanc religiosissimam artem
accederet, nisi & ipse Græca eruditione instructus es-
set. Vnde subinde è Græcorum thesauris *καίματα* pro-
ferunt, quibus vel in respondendo vel interpretando
iure vtuntur: non solum voces & sententias Græco-
rum philosophorum, poetarum, oratorum, tanquam
gemmas & lumina orationis, ad res significantius ex-
primendas, adque propositum probandum insulcien-
tes, sed & epistolas & rescripta Impp. atque aliorum
iureconsultorum responsa Græco sermone subinde
inferunt. Neque id abs re: quandoquidem iurispru-
dentiam cum philosophia coniunctam, & Cicero
& Vlpianus testantur, nempe politicæ ethicæque por-
tionem esse. Philosophia autem cum suis pedisequis
orbem disciplinarum complectitur, quæ Quintilia-
nus, vir in iureconsultorum seminario consularis ver-
satus, causis agendis necessariam exigit. Ad hæc iure-
consulti communiter fatentur, in causis dicendis phi-
losophorum, poetarum, oratorumque auctoritatem al-
legandam & recipiendam. Id quod Paulus iureconf.
co nrobat: quum Hippocratis auctoritate comprobet,
septimo mense partum legitimum nasci. Et Iulianus
sequitur Aristotelis sententiam in respondendo, qui
tradit quinque simul liberos nasci posse. Emptionis
venditionisque contrahendæ modus ex Homero alle-
gatur. Vnde hic Accursius, quantumvis ab his literis
alienus, tamen necessitate veritatæ ipsa compul-
sus, erumpere cogitur: Nota, (inquiens) poetarum &
philosophorum auctoritates in causis allegandas. Idque
fecisse iureconsultos passim videre licet, suas *L.L.* ex
horum scriptis locupletantes: ut cum aliis innumeris
locis, tum si. de *L.L.* ex Demosthene & Chrysippo, &

Theophrasto, item ex Aristotele titulo de vsuris, & Platone, ff. de nundinis l. secunda. Sic tit. de pœnis, animaduertio delictorum suppliciorumque ratio ex Homeri carminibus petitur, quemadmodum eo titulo capitalium causarum qualitas è Demosthenis sententia sancitur. sed quæ loca deprauata lectoribus iudicibusque sæpe imposuerunt. Notaruntque hæc eruditiores litium decifores, ob linguarum meliorumque literarum inscitiam capitaliter hallucinatos plebrosque. Animaduenterunt igitur iureconsulti veteres, non modò lenociniis verborum, sed sententiarum etiam grauitate scateat literas humaniores: quæ etiam testimoniorum & iudicati non raro obtineant vim. Solon è septem Græciæ sapientibus vnus, Homeri versibus sententiam suam iudicibus approbasse dicitur: vt videlicet Salamin insula à Megarenibus occupata adiudicaretur Atheniensibus, abdicatis Megareis. Quare non temerè à Iustiniano Homerus omnis virtutis eruditionisque parens celebratur. Et quamquam iureconsultis qui iurisprudentiæ sylvam peruagati fuerint, non est obscurum, leges exactè rectèque intelligere citra Græcæ linguæ peritiā perinde esse ac si quis sine pedibus ambulare tentet: tamen si quis hic mihi ex iis quæ dicta sunt, *ἀμαρτυρεῖ* credere nolit, hunc ego iubebo mox aspicere ea quæ sunt ante pedes, hoc est ipsa iuris incunabula: & reperiet in ipsa statim iuris diuisione, ius scriptum & non scriptum vocari ad imitationem Græcorum *νόμον* & *ἔθρομον*, vbi hæcenus imperitum vulgus ridiculè legit, sonoi monoi. Verum vt hæc leuiora, & quæ §. item pretium, tit. de empt. Et §. i. de iniur. item §. de suis ad l. Aquil. & alia pleraque institutionum loca transtilliam, vnum proferam de donatione locum, vbi donationis causa mortis, ratio è Telemachi Homerici exemplo declaratur, locus hæcenus à paucis dum rectè explicatus: ac primùm (quod equidè sciam) à nobis ex Odyss. libros interpretatus. Id quod celeberrimi nominis iureconf. Claudius Cantiuncula testari poterit: qui ex meo exemplari à me adnotata exceperit, atque hinc alij quidam imitari. Quemadmodum & de pub. iud. obscurato loco è Xenophonte lucem addidimus. Vbi Accursius, cum Academicis iubet lectorem *ἐπιχρησιν*, Græcum (inquiens) hoc totum: omite. Sicut aliàs, Hoc Græcum est: (inquit) quod legi non potest. Quid (obsecro) id aliud est quàm cæcum cæco ducatum præbere, & vtrunque in foueam, hoc est in errorem, prouoluere? ô infelicia tempora. At verò ipsas Pandectas, hoc est apothecas, atque adeò iuris ciuilis campos ingressis, Deus bone quàm hic se offerunt multa nostrum institutum comprobantia! Siquidem in ipso limine, hoc est titulo libri, offendere cogitur: ac nec ipsum præcæmum intelligere poterit Græcæ linguæ ignarus. vbi pro *ἀγρί*, hircos, loco *οὐλοῦ*, coloritæ, hoc est, pro gneliis Græcis nescio quæ *κίχνη* & carcinomata, Græcæ videlicet linguæ inopia, supposita atque innata sunt: quibus tamen nominibus Iustinianus iuris ciuilis gradus distinguere voluit, quæ admodum & hodie Baccalaureorum & Licentiatorum ac Doctorum vocabula recepta sunt: vt totius præcæmij intellectus ex his vocibus pendeat. Ad eundem lapideum impingitur l. 2. C. de vet. iur. enucl. vbi pro *ἡ πόδα* surrepsit nihil nisi, Hoc Græcum est. & mox pro *πυρρίπτα*, natrix: perinde ac si quis scripturam interpretetur piscem. Quid (obsecro) excogitari potuit absurdius? quum tamen totius constitutionis sententia in his lateat vocabulis, quæ de legum interpretatione loquitur. Lib. 5 ff. ex Adriani principis rescripto Græco, parum fideliter verso, Accursius, hircum mulget, & Bartholus ac cæteri cribrum suppo-

nuunt: vtrique aequè inepti, priuatum Atheniensium magistratum, hoc est *ἀρχοντα*, ad quoslibet magistratus referentes, genuinam rescripti sententiam peruerunt: ita vt incertum relinquatur quid sibi voluerit princeps, quum dixerit, magistratus cognoscere de his rebus pro quibus tutores fuerint. non enim rebus tutores dantur, sed personis. Ad eandem erroris regulam exigi poterunt tit. de appellat. vbi Vlpianus disputat an aduersus principis rescriptum appellari possit: vt si fortè præses aliquis ad Imp. scripserit, atque responsum sit, an hic appellandi locus. Iureconsultus rescriptum Græcum citat. eius tam verba quàm sententia corruptè reddita, tamen oraculi vice leguntur supplicia, explosis genuinis. Nam pro eo quod Græcè, *ὅτι ἂν ὑπαρχῇ τις κοινοῦς ἀποκατάστασις τῆς ἀπορίας*, horum loco legitur, Prouocare ab enunciatione licentia existit. Ita vt Accursius senserit, ab enunciatione, hoc est à peruersè principi narratis, appellari posse: quum sit accipiendum de eo ad quem prouocamus, & ab ipso rescripto, non autem à quo. *ἀνέφασις* enim hic non enunciationem (vt apud Aristot. *ἀποφασίς*) significat, sed sententiam & responsum, vt Andreas Alciatus eruditè animaduertit. Scedunt non minoris momenti errata, inter quæ est Eudæmonis cuiusdam supplicis ad Antoninum Cæsarē libellus. Tota lex Græco sermone à Volusio Metriano iureconsulto refertur: ex peruersa autem interpretatione Græcæ legis, iuris aliquot professores magni nominis in eum venerunt errorem, vt huius legis testimonio freti, affirmarint imperium maris ad principem Rō. non pertinere: vt alio errore alium trahente, addiderunt, Venetos non esse sub imperio Rom. quum Græca ipsa, si ritè intelligantur, exertè contrarium probet, atque omnem ambiguitatem facillè discutiant. *ἡ γὰρ ὁ κύριος τοῦ θύματος, τῆς θαλάσσης*. non quòd Imp. non sit dominus maris, sed quòd lege Rhodia iudicet, & non priuata lege. Eiusdem notæ in L. Lucius. ff. de seruit. in b. pr. Bartholi lapsus. nam interpretis imperitia veluti bubulis naribus ductus, nescio quas *ἀπερὸς διανοίας* comminiscitur distinctiones de concessionibus personalibus, & quæ ad heredem transierant: quum quod Græcè legitur, *καὶ ἐξ ὧν αὐτοῖς, nihil ad heredes faciat*. Possem innumera rescripta, epistolas, legesque integras, perinde atque alias Græcas & voces & sententias, commonstrare: nisi ab eruditissimis nostræ ætatis iureconsultis Budæo & Alciato petere liceret, quæ passim per totum corpus iuris sparsa inscitæque huius linguæ deprauata, periculosos errores pepererint, at Græcè peritis perspicua sunt. Cuiusmodi sunt, L. 2. ff. de legib. L. pen. ff. quib. caus. pig. vel hypo. L. Ticia, & L. Codicill. ff. de leg. 2. Adde L. cum quis ff. delegat. 3. Item Alex. rescriptum ff. de appell. L. 2. de nundinis. L. septicia, ff. de pollic. Sequæ nuncium in L. thais, ff. de fideicommiss. lib. L. naterum, ff. de verb. sign. Postreimò totum titulum de excusationibus Tut. Græcè scriptum si Modestinus ipse non fateretur, tamen orationis ductus clamaret, sordidus & incultus, à quodam vtriusque linguæ aequè imperito translatus: quod quouis facillè deprehenderet (nisi prorsus plumbeo sit ingenio) si cum vitio & cultu iureconsultorum stilo confectus. Ridiculum quàm Accursius hic se torqueat, hæsitans è Latine in Græcum sermonem, an contrà, conuersus sit, in omnes formas pueriliter se versans, neque elabi potest, vt tacam voces quæ identidem occurrunt leges peruerganti, non præmittenditan en momentis: in quibus simul & is, quisquis est, qui Græca interpretanda susceperit, & cum hoc glossatores fœdè lapsi sunt, vel perperam ipsa Græca interpretando, vel sub motis ge-

ORAT. DE LAVD LIT. GRÆC.

nothi insuentes. ut in L. 3. ff. de LL. *ὅτι τὸ πλεονεξῆν* : & in Lobseruare, de off. procons. *ὁπρὸς δὲ καὶ τὰ πλεονεξῆν*. & L. Athletas ff. de his que no. in fa. *ἀθληταί*. Sub tit. de edil. ed. morborum. Sub tit. de grad. nomina propinquitatis, de verb. significat. omnis generis vocabula Græca occurrunt à iureconsultis citata, in quibus interpretandis ridiculus est Accursius. Vnum proferam è quibus cetera, scilicet leonem ex vnguibus, licebit æstimare. Parabolans inquit medicos esse ab eo quod multas parabolæ habeant & loquaces sint : & Archigerontes, sacerdotes quibus delicta sua in metallum damnati consueantur. Atque hæc tanta fiducia sui profert (tanquam certus suarum interpretationum) ut quicquid, quantumvis ineptum, in mentem venerit, pro oraculo recipiendum postulet : reuera quod à Thucydide dictum, *τὴν μὲν ἀμαθίαν ἀπαρτῆν* efficere, declarans : quum alibi arrogantius iactare non pudeat, nomen tibi Accursio fataliter auditum ab accurrendo iuris tenebris. Equidem affirmare potius ausim, ab accersendis tenebris nominatum. Sed dicet aliquis, de vocabis iureconsultum, sicut nec medicum, esse sollicitum, si de rebus constet. Sed quomodo (obsecro) de rebus constare poterit, si voces quibus res significantur, non percipias? cui tandem diuinare dabitur germanam legis sententiam, si verba quibus ea constet non intelligantur? Annon voces sunt rerum notæ, sicut & scripta vocis sunt symbola? Quorsum armet iureconsultos tam anxie de vocabulorum significatis disputare? quorsum titulus de verborum significationibus, & delegatis, aliisque passim locis ubi iureconsulti in legibus & edictis vocum rationes diligentissime explicant. Condonari facile poterat iureconsultus qui in infeliciora secula inciderunt, si non ita tersè aut etiam Latine scripserint, quum alioqui in respondendo plerique ingeniosi fuisse deprehendantur : verum qui tanta impudentia bona studia corrumpunt atque conspurcant, quod suam ignorantiam tegant, ij per Nemeum digni sunt, ut à studiosis omnibus lapidibus obruantur, aut certe studiose conspergantur. Eoque maior gratia habenda Budeo, Alciato, ac similibus viris immortalis laude dignis, qui hoc Accursianum nobis iterquilinium exportant. Quinquam hic non desunt qui obganniant, non esse has cultiores disciplinas de pane lucrando: hoc est, *ἐστὶν ἀπὸς τὸ ἔργον*. Certè L. numerum, ff. de muneribus & hono. Arcadij responsum declarat, etiam iureconsulto necessariam esse harum cognitionem: ubi frumenti & olei coemptores, *σιτῆται & ἐλαιόπτοροι* appellati, à leguleis explorati, ab eruditis Græcæ linguæ restituntur. Ceterum hic de prioris iurisprudentiæ seculo, Italia vero & Roma Gothorum irruptione vallata, imperijque sede Constantinopolim translata, ipsa simul iurisprudentiæ schola eodem commigravit : & quum tota Italia atque adeò Latino orbe exularet, in Græcia seruata est. Imperator autem qui legum exuias concenturiavit, quanquam analphabetas tamen quia Græcus ipse, & in Græcia aulam habebat, ac denique iureconsultis vteretur Græcè quam Latine peritis tribus, quorum opera leges descripsit : & quia ad populi vsum eius regionis leges conderet, necesse fuit promulgare sanctiones ea lingua qua populus vteretur. Roma enim barbarorum incurtibus occupata, Beryto terræmotu diruto, sola Constantinopolis & imperij sedes & iurisprudentiæ schola fuit. Hic à Iulianiano, (ut dixi) Græco principe, Græcæ editæ sunt Nouellæ, hoc est *νέαι* constitutiones: quas post Pandedarum, Codicis & Institutionum editionem, princeps ille veluti proprias ac absolutum iuris promptuariam per suos consiliarios componi iusserat, Græcèque sermone vulga-

rat. Sed post in Latinum sermonem translata non minus barbarè quam ineptè, adeò ut sententiam pluribus locis parum assequi queas, hellenismo suboleſcente. Quum autem alibi Græcum exemplar conseruari dicatur, spes est fore, ut propediem in communem studiosorum vsum & magnam reipub. utilitatem proditum sit. Iurisprudencia igitur iam in solis Græcorum scholis versante, factum est ut & Pandedarum *πῶς* transferrentur in Græcum, & Institutiones, Pandedarum epitome, quod Romanorum ritus peregrinis gentibus declararentur, explicatius & copiosius in Græcam linguam translata Politianus testatur. Et nos eas è bibliotheca Bessationis, quæ est Venetis, exhibitas inspeximus, & loca quædam decerpimus : futurumque speramus ut aut nostra aut aliorum opera Græcum exemplar Latinis scholis illustratum in lucem propediem proditum sit.

Sed ne diutius vos remorer in iuriconsultorum schola, & veluti in propria arena longius *παρὰ μέτρον* videar, ad theologiam conscendimus, eamque professionem quæ sacrosancta religionis nobis oracula tradit, atque adeò salutis nostræ summam. Ea verò quam & ipsa Græco vocabulo à verbo Dei appelletur, neque è spinosis questionibus, aut vanis sophistarum argutiis, sed ex nouo & veteri instrumento, quæ Prophetarum & Apostolorum doctrinis, diuini spiritus dono & inspiratione haustis, reuerenter flagitanda sit: non video quo pacto eam assequari aut certè pro dignitate tractare, deque ea rectè iudicare possis, si sermonis Græci, quo hæc tradita, rudis sis. Siquidem totum nouum testamentum (quod nobis lætum æternæ redemptionis nuncium exhibet, Græcè ab Apostolis & Euangelistis traditum: quibus reliquus totus mundus nihil habet venerabilius. Adhæc, ut in Græcia Christiana fides plurimum propagata, & Christiani primum appellati, ita theologos nobis præbuit ea regio & scripturæ singulari pericia & eloquentia vitæque sanctimonia commendatos. Nam quos tulit, obsecro, ab Apostolorum temporibus vlla lingua vel ætas, quos cum Basilio, Chrysostomo, Nazianzeno, Eusebio, Origene, Theophylacto, Athanasio, Epiphanio, atque innumeris aliis, usque grauissimis, Græcis theologis conferas?

Aliquanto pò?

Porro quanquam declaratum sit, nullas apud Latinos disciplinas citra Græcarum literarum eruditionem exactè tractari posse: idque ita clarè commonstratum per omnia Latinorum studiorum genera, ut inficiari nemo possit: tamen non desunt passim in academiis literarum hostes, qui, non dico, mulierent apud se, sed publicis etiam decretis ab his linguis deterreant. Quorsum (inquiunt) hæc studiorum nouatio? quid nobis cum istis linguis, iam plus octingentis annis hic non usurpatis? & tamen hæc ætas nobis ingentia illa præbuit & theologiæ & aliarum professionum columina? Thomam, Scotum, Bonauenturam : qui ob singularem in scripturis vel eminentiam, vel perspicaciam, doctores sancti, subtiles, seraphici, irrefragabiles appellati: item Bartholum, Baldum, Alexandros, Durandos, iuris monarchas, in medicinis Aueroem, Arnoldum de villa noua : in philosophia, Occam, Buridanum, Tartaretum, atque innumeros alios in sua professione celeberrimos viros, qui Græcas literas nunquam attigerint? Quod autem dicunt hanc linguam esse nouam: quid audio? nouæ hæc lingua? quia ipsi eam non didicerunt? quum Græcam constet ante Latinam fuisse, & qua omnes disciplinas traditas, adque Latinos velut è fonte derivatas, suprà satis demonstratum arbitror. Certè constat, hanc à nostris olim

EX C. HERESB. OR. DE LAVD. LIT. GRÆC.

vsurpatam, & ante bis mille annos Celtas & Germanos hac lingua vsos, cum in reliquis serè rebus, tum priuatis rationibus & tabulis, Cæsar ostendit Comment. belli Gallici. Nihil olim apud Romanos referebat, Græcè an Latinè loquereris, quum Romanorum literæ in fastigio essent: & Claudius Cæsar utrâque linguam, nostram appellare solebat: qui & ipse Romanus Græcas scripserit historias, quas citat Steph. *ἡ πόλις* Imò & Romæ natos, neque Italiam egres- sos, Græca monumenta reliquisse. Adde, Gallos & Germanos hac lingua non modò in scholis, sed publicis administrationibus vsos: vt de Carolo & Frederico Imp. Inque nostra lingua tam multa eius linguæ vestigia extare, suprâ admonitum. Et hinc est quòd Quintilianus (qui viginti annis iuuentuti instituenda præfuit) Græca cum Latinis non solum coniungenda celsit, sed à Græcis etiam auspicari, quem morem sua ære durasse, T. Lilius lib. 9. ab vrbe, narrat. Et Pontifices atque Imperatores huc respexerunt, quum decretis, priuilegiis ac stipendiis harum linguarum professores in publicis scholis instituerant. Porro quòd ætas hæc aliquot seculorum præclara tulerit ingenia ex omni scientiarum genere, non diditeor: attamen longè futuros absolutiores si in feliciora secula incidissent, & huius linguæ præsidio adiuti fuissent. Negare enim non possumus quin plerique fœdè huius inopia lapsi sint: & haud dubiè longè rectius & elegantius sua quique scripta tradidissent, si Græcorum literis exornati fuissent.

Paulo post.

Sunt & alterius classis harum literarum impugnatores Suffeni, qui etsi scioli & rhetoricaltri videri velint, & Latinæ linguæ deos se existimantes: id inde est quia vident huius linguæ peritos præferri, literasque felicius tractare: vulpeculæ instar *Ἐλοπικῆς*, quæ, quum pirâ in arbore asseque non poterat, in lipida cauilabatur, ad eundem modum & his literis destituti, & tamen erudituli videri volentes, vndecunque sugillandi captant occasionem: acutè se & valde falsè impetiisse studia rati, quoties vel Græculos esurientes per contumeliam appellent: vel illud *ἡ γὰρ ἡμετέρα*, ex poeta, in Græcorum mores iacent. Mirum autem quàm sibi Ciceroniani videantur, quando illas ex oratione pro L. Flacco calumniæ tabellas proferunt. Ceterùm donemus, quòd Cicero testatur, Græciam à veteri illa, quæ gloria, opibus & imperio floruerit, degenerasse: fuerintque seruiente Græcia, tales aliquot Græculi, vel leues, vel turpiter quibuslibet quæritibus expositi, quales taxat poeta, & Lucianus notat in libello *ἡ γὰρ ἡμετέρα* an ex illis decet vniuersam gentem æstimare, aut linguam execrari tam multis modis vilem? Peruersum per Nemelin certè iudicium. Quin pro his producunt Agésilao, Socrates, Phociones, Arctides, & innumeros alios, vitæ continentia morumque grauitate insignes: & totidem quot apud Romanos, qualescunque virtutes spectes: adèd vt Plutarchus in *ἡ γὰρ ἡμετέρα* non dubitauerit cum Romanis præstantissimis Græcos modò & virtute non inferiores opponere. Quòd si paulatim veterum morum seueritas vnâ cum imperio declinauerit, vt est rerum vicissitudo, vt nihil vsquam stabile: quid mirum? quum idem hodie liceat cum in aliis gentibus tum in Romanis desiderare, si cum veteribus com-
ponas.

Paulo post.

Quòd si Græcis voces sunt ad quamlibet rem significandam, etiam parum pudicam, appositæ, sunt in eadem lingua quæ sacrosancta mytheia eadem dexterritate exprimant. Quare non vitium hoc, sed laus est linguæ posse significanter & viuam rem exprimere, quo dono si quis abutatur, id non linguæ, sed abutentis vitium. Quòd si ea omnia abicienda essent, quæ in abusum rap. possunt, ipsa elementa tollere e medio necesse foret. Neque Græci solum blandientibus verbis vtuntur, verumetiam Latini Corculum meum & suauum, animula vagula, blandula, dixerunt. Quòd si quis re per se non inhonesta matè ad obscenitatem abutatur, impuri hominis, non linguæ, morbus est, Romanis antiquam seueritatem obuenientibus, Græcorum elegantia, luxur videbatur: nunc iurum si Cicero, Græcis alioqui parum popularis, quò causam suam, hoc est Latinæ linguæ eminentiam, commendatorem redderet, Græcorum fidem moreisque eleuari apud suum populum, quo nullum numen præsentius duceret, palpare, atque linguam, cuius ipse princeps fuit, velut limia suos catulos touere? Non immeritò repetundarum (vt testatur Hieronymus) atque adèd ingratitude a Græcis accusatus Cicero: quum ipse fateatur præclara illa ingenij ornamenta, philosophiam & oratoriam facultatem, a Græcis accepisse, atque Athenas inuentrices vocet omnium doctinarum: in quibus summa dicendi vis & inuenta & perfecta sit: neque quenquam vel in philosophia vel alio quouis eruditionis genere citra hæc literas posse quicquam laude dignum præstare. Cuius rei fidem maiorem facit, quòd filium, quem vnice diligebat, Athenas miserit, vt suo exemplo Græca cum Latinis coniungeret: idque non in philosophia solum, sed in dicendi quoque exercitatione. Vnde satis liquet, Ciceronem in hac causa perinde atque in aliis quibusdam, non ex animo, sed contra conscientie testimonium pleraque scripsisse. Neque dubium quin si Græcæ linguæ, vt Latinæ & à se illustrata, patrocinium suscepisset, aliis vsus fuisset argumentis, & diuersa longe protulisset. Verum enimvero quum Latinam, etiam (si diis placet) Græca locupletioreni facere contendat, & iste idere, Græcos voce qua inepti significatio exprimitur, carere: hinc quàm fuerit æquus facile intelligunt qui Græcè norunt: quum eam significationem non semel exprimant, & vocabulis oppidè quàm appositis. Id quòd eruditè simul & copiosè declarat vtriusque linguæ antistes Guilelmus Buæus. Quòd si donetur Græcos eo vocabulo carere, non tamen ex hoc protinus conuinceretur, Græcam linguam ieunam esse, & Latinam Græca copiosioreni: si expendamus quàm multa sint quæ quum Latinè dici commodè non queant, Græcis vocibus effertur: vt liquidiùs antè demonstratum.

Paulo post.

Iacebant logicæ disciplinæ cum mathematicis: philosophia omnis obscurata, hac lingua semel subacta: medicina cum iurisprudencia, poetica simul & historica: breuiter omnes disciplinæ & monumenta ingeniorum sic barbarorum commentis conspurcata fuerant, vt, nisi hæc lingua reuixisset, ad solidam eruditionem perueniendi nulla spes affulgeret. &c.

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Une ou plusieurs pages ont été volontairement omises ici.

Aedibus rapiabant clinodia. Simul etiam mulieres
Captivas cum liberis ducebant ad naues violentes.
Contra mania vero flammam vastatricem armanies
Opera Neptuni una confuderunt flamma.
Ibi etiam magnus sepulchrum dilectis civibus factum est,
Troia incensa. Ignis vero vastatricem noxam.
Xanthus falsus fluvius intus, fletus plorando.
Ipsi vero Graeci Polyxenes sanguinem fundentes ad sepul-
Iram placantes erant mortui Aecide. (chrum Achilles,
Troianas porro mulieres fortiebantur. Ceterum etiam omnium
Aurum diuiserunt & argentum, quibus profundas
Naues onerantes, per mare grauissonum.
E Troia soluebant, bellum finientes Achivi.

Ηρπαζον δ' αὖτις κειμήλια· σὺ δὲ γυναικὲς
Ληϊστὰς σὺ παῖσιν ἄγον ποτὶ νῆας ἀέζαχ.
Τείχεσσι δὲ πολίπορδον ὅππ' εὐχὰς θωρήσαντες,
Εργα Ποσειδάων· ἢ σὺν ἑλπίδι αὐτῶν.
Αὐτὲ καὶ μέγα σῆμα φίλοις ἀσπίσι ἐτόχην
Ιλίου ἀδαλόμενα· πύργος δὲ ὀλεσὶ πόλιν ἔπλω
Ξάνθος ἰδὼν, ἔκλαυτε γῶν δαίμωνι πύργῳ.
Οἱ δὲ Πολυξένους ὀππύμοιοι αἶμα χέοντο,
Μυῖν ἰλασσομένοιοι τεινέοτος Αἰακίδαο.
Τρεῖς ἄδης δὲ γυναικὲς ἐλάττανον, ἀλλὰ τε παῖτων
Χρυσὸν ἐμοῖρσαντο καὶ ἀργύρε' οἷσι βαθείας
Νῆας ἐπαχθίσαντες, ἐκείδοντι δὲ πόντον
Εκ Τροίης ἀνέεργον μῶνον τελέσαντες Ἀχαιοί.

665

670

675

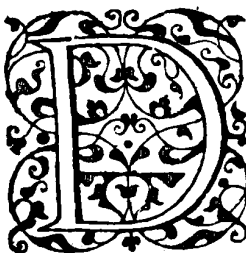

ΜΟΥΣΑΙΟΥ ΤΑ ΚΑΘ' ΗΡΩ

ΚΑΙ ΛΕΑΝΔΡΟΝ.

MVSÆI DE HERONE

ET LEANDRO.

IC Dea occultorum testem lu-
cernam amorum:

Et nocturnum nataiozem per
mare uecturum nuptiarum:
Et eorum tenebrosam, quem non
uidit immortalis aurora:
Et Sestum & Abydum, ubi nu-
ptie nocturna Herus,
Natiandique Leandrum simul

& lucernam audio.

Lucernam annunciantem nancium Veneris,
Herus nocte nubentis nuptias ornantem nuntiam. (puer
Lucernam amoris simulacrum, qua debuit aetherius sup-
Nocturnum post officium ducere ad consortium astorum,
Ac ipsam appellasse sponsas ornantem stellam amorum,
Quoniam fuit ministra amatoriariam curatam.
Nunciumq; seruauit in somnium nuptiarum,
Antequam molestus status flaret inimicus ventus.
Sed eia mihi canenti unum concinne finem.
Lucerna extincta, & peruenit Leandri.

SESTVS erat & Abydas e regione, prope mare
Vicinae sunt urbes: Cupido arcum tendens,
Ambabus urbibus unam commisit sagittam.
Iuuenem vrens & virginem: nomen vero eorum.
Suauisque Leander erat, & virgo Hero:
Hac quidem Sestum habitabat, ille vero oppidum Abydi,
Ambarum urbium perpulchra stelle ambo:
Similes inter se: tu vero si quando illac transibis,
Quare mihi quandam turrin, ubi quondam Sestias Hero
Stabat lucernam habens, & dux erat Leandro,
Quare & antiqua marisonum fretum Abydi,
Adhuc deflens mortem & amorem Leandri.
Verum unde Leander in Abydo domos habitans,
Herus ad amorem venit, amorem vero doninxit & ipsam?
Hero gratiosa generosum sanguinem sortita,
Veneris erat sacerdos: cum nuptiarum vero imperia esset
Turrin a parentibus apud vicinam habitabat mare,
Alter a Venu regina, castitate vero & pudore
Nunquam collectarum commercio usa est mulierum:
Neque tripudium gratiosum adiuu iuuentilis etatis,
Lamorem enitans inuidum mulierum.

ΙΠΕ δια κρυφίαν ὀππύμοιοι
πύρα λυχνον ἐρώτων,
Καὶ νύχρον πύρα θαλα-
σσοπόρον ὑμῶν αἶων,
Καὶ γάμοι ἀχλυσότα, τὸν
ἐκ ἰδὼν ἀφ' ὧντος πύρα
Καὶ Σέστον καὶ Ἀβύδον, ὅππ'
γάμοι ἐννυχος Ηρώ.

Νυχέοις τε Λέανδρον ὁμοῦ καὶ λυχνον ἀκύνω,
Λύχνον ἀπαγρέλλοντα δ' ἄκτελλω Ἀφροδίτης,
Ηρώς τυκτηαῖοιο γάμοις ὅλον ἀγγελοῦ τῶν
Λύχνον Ἐρωτος ἀγαλμα· τὸν ὄψιν αἰδέει· Ζεὺς
Ἐνύχρον μετ' αἰθλον ἄγειν * ἐς ὁμόρυσαν ἄστρον,
Καὶ μετ' ὀππύμοιοι νυμφόστολον ἄστρον ἐρώτων,
Ὅππ' ἵλε ξυνέειδες ἐρωμάτων ὁδὸν αἶων,
Ἀγγελοῦ τ' ἐπύραξεν ἀκοιμήτων ὑμῶν αἶων,
Πεῖν χαλεπὸν ποῖσιν ἀνδραὶ ἐχέειν αἰών.
Ἀλλ' ἄρα μετ' ὁμοῦ μίαν συνάειδες τελευτῶν
Λύχνον σβεννυμένοιο καὶ δαλμύμοιο Λεάνδρου.

ΣΕΣΤΟΣ ἦν καὶ Ἀβύδος ἐναντίον ἑγγυδί πορτῶν
Γεῖτονές εἰσι πύλας ἔρος δ' αἰδ' τὸν πύργον
Ἀμφοτέρως πολέσιν ἵνα ξυνέεικεν αἰδῶν,
Ἡδίων φλέξας καὶ παρδίνον αἰδῶν δ' αἰδῶν
Ἰμερίης τε Λεάνδρου καὶ ἦν καὶ παρδίνον Ἡρώ.
Ἡ μὲν Σέστον ἐρακεῖ, ὁ δὲ πολέσιν Ἀβύδου,
Ἀμφοτέρως πολέσιν ὀππύμοιοι ἀστέρες αἰδῶν.
Ἰκελοι ἀλλήλοισι· σὺ δ' εἴποτε κείδ' ὀφείσεις,
Δίξέο μοι πύρα πύργον ὅππ' ὅππ' Σέστιας Ἡρώ
Ἰσατο λυχνον ἐρώτων, καὶ ἦν καὶ Λεάνδρου.
Δίξέο δ' ἀρχαῖος ὀππύμοιοι παρδίνον Ἀβύδου
Εἰσὶ πύρα καλαιοῦται μύρον καὶ ἔρωτα Λεάνδρου.
Ἀλλὰ πύρα Λεάνδρου καὶ Ἀβύδου δόματα γάμων
Ηρώς ἐς πύρα ἦλθε, πύρα δ' ἐνέεισε καὶ αἰδῶν
Ἡρώ μὲν χαλεπὸν διότρεφες αἶμα λαχέουσα,
Κύπελδος καὶ ἱέρεια, γάμων δ' αἰδῶν αἰδῶν
Πύργον ἀπὸ σπέρων ὀφείδ' αἰδῶν γάμων θαλάσσης,
Ἀλλὰ Κύπελδος ἀνακαταστροφῶν καὶ αἰδῶν
Ὀυδ' ὅππ' ἀρχαῖος μετ' ὀππύμοιοι γυναικῶν,
Ὀυδ' ὅππ' χαλεπὸν μετ' ὀππύμοιοι ἡλικος ἦλθε,
Μύρον ἀλλ' ὀφείδ' ὀππύμοιοι ἀπὸ σπέρων.

καὶ δ

Καὶ δὲ οὗτ' ἀγλαῖν ἡλόμενες εἰσι γυναῖκες.
 Ἀλλ' αἰὲν κυθέριαν ἱλασκομένην Ἀφροδίτην,
 Πολλὰ μὲν καὶ τὸν ἔρωτα παρηγορεῖται θυλάς,
 Μάστιγι δὲ οὐρανὸν φλογερῶν ἔμμορσα φάεισσι.
 40 Ἀλλ' οὐδ' ὡς ἀλέειν πυρεπνέοντας οἴους.
 Διὶ δὲ Κυπρίδι παρθένῳ ἥλδαν ἑορτὴν,
 Τίωσιν αὖτ' ἄριστον Ἀδωνίδι καὶ Κυπρίῳ.
 Πανσύνδην δ' ἱσπευδὸν ἐς ἑρῶν ἡλὸν ἰκάνει
 45 Ὀσοι γαῖα τάλαρον διςπρέβων σφύρα νήτων,
 Οἳ δὲ ἀπ' Αἰτωλίας, οἳ δ' ἐπ' ἡλῆς ἕπο Κυπρίου.
 Οὐδὲ γὰρ πρὸς ἐμμενέει* οἱ πολλοὶ Κυπρίαν
 Οὐδ' Ἀδωνίδην οὐρανὸν ἐπὶ περιγυροῖτο χορδαίαν,
 Οὐδὲ σκεπτόμεναι πρὸς ἡμίπτο τῆμος ἑορτῆς,
 50 Οὐδ' οὐρανὸν γαῖαν, οὐ γαίαν αὖτ' Ἀδωνίδου.
 Οὐδὲ πρὸς ἡλῶν φιλοπαθῶν καὶ δὲ ἰκάνει
 Αἰὲν οὐρανὸν γαῖαν ὅππῃ φάεισιν ἑορτῆς,
 Οὐ τὸσον Ἀδωνίδην ἀγλαῖν ἀπὸ δόδοι θυλάς,
 Ὀσοι ἀφροδισίων δὲ καὶ ἡλῆς παρδινέων.
 55 Ἡ δὲ θῆκε αὐτὴν ἡλὸν ἐπὶ γαῖαν παρδινέον.
 Μαρτυροῦν καὶ χαρίεις ἀπαρτάμενος φάεισιν,
 Οἳ δὲ τὰ λαοκλήριον ἱππὸν τέλλει Σελῆν,
 Ἀφρὰ δὲ γονέων φονίαντο κύκλα παρδινέον,
 60 Ὡς ῥόδον ἐκ χελύκων διδύμωχοςον. ἡ γὰρ φάει
 Ἡρὸς ἐν μαλίσσι ῥόδον λευκὸν φανύει.
 Χελύκῃ δὲ μαλίσσι ἐρυπαίετο νῆσος ἡλῆς δὲ
 Καὶ ῥόδα λαοκλήριον ἱππὸν σφύρα λαύπετο κούρης,
 Πολλὰ δὲ ἐκ μαλίσσι χαρίεις ῥόδον οἳ δὲ παλαιὸν
 65 Τρεῖς χάριτες φάεισιν παρδινέοντες δὲ πρὸς Ἡρῶν
 Ὀφθαλμοὺς γαλῶν ἔχοντες χάριτες τετρήναι.
 Ἀφροδισίων ἑρῶν ἐπὶ γαῖαν ἀφροδισίων
 Ὡς ἡ δὲ φάεισιν ἀφροδισίων γαῖαν
 Κύπριδος ἀφροδισίων ἐπὶ γαῖαν ἀφροδισίων
 70 Δύοις δὲ ἡλῶν ἀφροδισίων φάεισιν οὐδὲ πρὸς ἀφροδισίων
 Ἡρὸς οὐδὲ φάεισιν ἔχει οὐδὲ φάεισιν Ἡρῶν.
 Ἡ δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Ἐπὶ γαῖαν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Καὶ πρὸς ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 75 Ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Τοῖσι δὲ ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Καὶ τὰ γὰρ Κύπρις ἔχει χάριτες ἡλῶν ἀφροδισίων.
 Παρδινέων ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 80 Ἀφροδισίων ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Οὐδὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Ἡμῶν δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Εἰ δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Τοῖσι δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 85 Τοῖσι δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Ἐλκος ἀφροδισίων ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Αἰνότης δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Οὐδὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 90 Ἀλλὰ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Οὐδὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Σὺ βλεψάμενος δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Καὶ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 95 Καὶ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Ὀφθαλμοὺς δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Ὀφθαλμοὺς δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Εἰ δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 100 Εἰ δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Εἰ δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Εἰ δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 Εἰ δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν
 105 Εἰ δὲ φάεισιν ἡλῶν ἀφροδισίων ἡλῶν φάεισιν

(Nam ob pulchritudinem inuida sunt femina)
 Sed semper Cytheream placans Venerem,
 Sape etiam Cupidinem conciliabat libamentis,
 40 Matre cum caelesti flammeam tremens pharetram.
 Sed neque sic emittam ignis sagittas,
 Idemque Venerem populare venit festum,
 Quod Sesti celebrant Adonis & Veneri,
 Caernati quoque festinabant ad sacrum diem ire
 45 Quoique habitabat mari circumdatur extrema insulari,
 His quidem ab Hamomia, hi vero maris a Cypro.
 Neque mulier ulla remansit in oppidis Cytherorum,
 Non libani odoriferi in summitatibus saltans:
 Neque accolarum quisquam deerat tunc festo,
 50 Non Phrygia incole, non vicine cuius Abydi,
 Neque ulli iuuenis amator virginum. certe enim illi
 Semper secuti, ubi farna est festi,
 Non tantum immortalium afferre festinant sacrificia,
 Quantum aggregatarum ob pulchritudines virginum.
 55 Verum dea per adem incessit virgo Hero,
 Splendorem gratum emittens facie.
 Qualis alba genas oriens Luna.
 Summi vero nucearum rubebant circuli genarum,
 60 Virgata ex thecis bicolor, serice diceres
 Herus ex membris rosarum pratum apparere:
 Colore enim membrorum rubebat: cunctis vero (puella:
 Etiam rosa candidam induta iunicam sub talis splendebat
 65 Mulia vero ex membris gratia fluebant, sed antequam
 Treis Gratiæ mentiti sunt esse: aliter vero Herus
 Oculum videns centum Gratiis pululabat.
 Profecto sacerdotem dignam nata est Venus.
 Sic ea quidem plurimum antecellens feminas,
 Veneris sacerdotissa noua apparebat Venus.
 70 Subit autem iuuenum teneras mentes, neque ullus vir
 Erat, qui non afflaret habere coniugem Heronem.
 Illa autem benefundatam quacunque per adem vagabatur,
 Sequentem mentem habebat & oculos & precordia virorum.
 Atque aliquis inter iuuenes admiratus est, & dixi verbum:
 Et Sparten accessi, Lacedæmonis vidi urbem,
 75 Vbi laborem & certamen audisui pulchritudinum.
 Talem autem nondum vidi puellam, prudentem, teneramque,
 Fortè Venus habet gratiarum unam iuuenum.
 Intuens defessum sum: satietatem autem non iuuenis aspiciendi
 80 Illico moriar, cubilia ubi conscendam Herus.
 Non ego in cælo cuperet deus esse,
 Nostram uxorem habens domi Hero.
 Si autem mihi non licet tuam sacerdotem tractare,
 Talem mihi Cytherea puellam uxorem prabeat:
 Talia iuuenum quisque locutus est: undique alius
 85 Vultus celans insanivit pulchritudine puella:
 Grauius passè Leander, tu autem ut vidisti inclinatam puellam
 Nolebas occultis consumere mentem stimulis,
 Sed ardentibus domitui inopinatio sagittis,
 Nolebas viuere perpulchra expertis Heronis:
 90 Simul in oculorum radiis crescebat fax amorum.
 Et cor feruebat inuisi ignis impetu.
 Pulchritudo enim celebris immaculata femina
 Acutior hominibus est veloce sagittis
 Oculum vero via est: ab oculi ictibus
 Vultus delabitur, & in precordia viri manat.
 95 Cepi autem ipsum tunc stupor, impudentia, tremor, pudor:
 Tremui quidem corde, pudor vero ipsum tenebat captum.
 Obstupuit vero pulchritudinem optumam: amor vero ademit
 pudorem.
 100 Audacter autem ob amorem impudentiam affectans,
 Tacite pedibus incedebar, & contraxit puellam:
 Oblique vero intuens dolosus torquebat oculos:
 Nutibus nutis in errorem inducens mentem puella,
 Ipsa vero ut sensit amorem dolosum Leandri,
 105 Gausa est ob gratias suas, tacite vero & ipsa
 Sape gratiam suam occultis faciem.

[illegible]

175 *Quis te variorum verborum docuit vidi?*
Hes mei, quis te duxit meam ad patriam terram?
Hec autem omnia frustra locutus es. quomodo enim vagis
Hospes cum sis & infidus, meo amori misceris?
180 *Manifeste non possumus nuptiis legitimis coniungi.*
(Non enim meis parentibus placet) si autem volas
Vt hospes profugus mea in patria manere,
Non potes tenebrosam abscondere venere.
Lingua enim hominum amica conuulsi: in silentio autem
Opus, quod perficit aliquis, in truius audit.
185 *Dic verò (ne celes) tuum nomen, & tuam patriam.*
Non enim meum te lateat: mihi nomen inchoatum Hero.
Turris autem celeberrima mea domo altissima:
Qua inhabitans cum ancilla quadam sola
Sestiensem ante urbem supra profunda litora,
190 *Vicinam mare habeo inuisis consiliis parentum.*
Neque me prope vicina sunt coëctæ: neque choreæ
Iuuenum adsunt: semper autem nocte & die
Ex mari ventoso insonat auribus sonitus.
Sic facta, roseam sub veste celabat genam.
Rursus pudore affecta, sua autem increpabat dicta.
195 *Leander autem amoris percussus acuto stimulo,*
Cogitabas quomodo amoris exerceret certamen.
Vnum enim variis consiliis amor sagittis domat:
Et rursus viri vulnus medicatur: quibus autem dominatur,
200 *Ipse omnidomitor consulor est mortalibus.*
Ipse etiam amanti auxiliatus est Leandro:
Tandem autem ingerens artificiosum duxit verbum:
Virgo tuum propter amorem, etiam asperam undam tran-
signi ferueat, & innaugabilis erit aqua: (sibos)
205 *Non timeo grauem undam tuum adiens cubile,*
Non freuum resonantem grauisoni maris
Sed semper per noctem portans in adu diu marinus
Nauigabo Hellespontum valde fluentem: non longè enim
Contra tuam urbem habeo oppidum Abydi:
210 *Tantum mihi unam lucernam ab excelsa tua turri*
E regione ostende per tenebras, ut intuens
Sum natis amoris habens tuum stellam lychnum.
Aque ipsum aspiciens ne videam occidentem bootem,
Nec asperum oronem, ac inmadidam tractionem curruis,
Patriæ obuia ad dulcem portum venerem.
215 *Sed chara caue perflantes ventos*
Ne ipsam extinguant, & statim animam perdant.
Lychnum mea vna luciferum ducem.
Si verè autem vis meum nomen & tu scire,
220 *Nomen mihi Leander beneconpie coniunx Herus.*
Sic quidem clandestinis nuptiis constituebant misceri
Et nocturnam amicitiam, & nuntium nuptiarum.
Lucerna testimonii pacti sunt seruare: (sire)
Illa quidem lucem extendere, hic autem undas longas tran-
Pernoctatis: nos autem executi vigilum nuptiarum,
225 *A se inuicem separati sunt necessitate:*
Hæc quidem suam ad turrim, hæc autem obscuram per no-
Ne quid erraret iaciens signa turris, (elem)
Nauigabas profundis fundamētis ad lætæ oppidum Abydi.
Totamq; noctem coniugum clandestina desiderantes certa-
230 *Sæpe opartum venne cubiculum ornamet noctem.* (mina)
Iam arata cucurrit noctis caligo,
Viris somnum afferens, & non amanti Leandro:
Sed multifremi apud litora maris
Nuntium expectabas lucentium nuptiarum.
235 *Testimonium lucerna lugubris expectans,*
Lectiq; clandestinis procul speculariem nuntium.
Vt verò vidu: nigra obscuram noctis caliginem,
Hero lucernam ostendit: accensa verò lucerna
Animum Cupido exussu festinantis Leandro
240 *Lucerna ardente, coardebatur: à verò mari*
Insanarum undarum multiforum freuorum audiens.
Tremebat quidem primis: postea autem audaciam assu-
lens,

Talibus alloquebatur consolans mentem verbis:
 Granis amor & mare implacabile sed maris
 Est aqua: verum amoris me vultu intestinus ignis,
 Assume ignem cor, ne time effusam aquam.
 Ades mihi in amorem cur fluctus curas?
 Ignoras quod Veneri nata est e mari,
 Et dominatur Ponto, & nostris doloribus?
 Sic fatus, membra amabilia exivit vestem,
 Ambabus manibus, suoque astrinxit capiti.
 Littoreque exiit, corpusque deiecit in mare,
 Splendentemque festinabat semper adversus lucernam.
 Ipse remex, ipse classis, ipse sibi navis.
 Hero autem alta lucifera super iuvri
 Perniciosis auris undecunque spirantes ventus,
 Veste saepe lucernam tegebat, donec Sesti
 Multum fatigatus Leander iussu ad portuosum litus,
 Et ipsum suam ad turrim subnexus: ex ianuis vero
 Sponsam anhelantem complexa silentio,
 Spumens ex capillis guttas adhuc stillantem maris,
 Duxit sponsam ornatis ad penetralia virginalis cubiculi
 Et corpus totum absterxi, corpusque unxit oleo.
 Bene olenti roscio: & mare olentem extinxit odorem.
 Adhuc autem anhelantem alit stratis in lectis
 Sponsam circumfusa blanda emisit verba:
 Sponse, multum laborasti, quae non passus est sponsus alius.
 Sponse multum laborasti: satis tibi est falsa aqua,
 Feciorque piscosus frementis maris.
 Huc tuos sudores meis impone sinibus.
 Sic illa haec locuta est: ille vero statim soluit zonam,
 Et leges interit benevola Veneris,
 Erant nuptiae, sed sine choreis: erat lectus, sed sine hymnis:
 Non coniugium sacrum quisquam laudavit poeta:
 Non tadarum illuminabat lux cubicularium lectum,
 Neque peragis quisquam insilui chorea:
 Non hymenaeum cantantem pater, & veneranda mater,
 Sed lectum sternens perficientibus nuptias in horis
 Silentium thalammum fixit, sponsam vero ornans caligo.
 Et nuptiae erant longe a canendis hymenaeis.
 Nox quidem erat illis nuptiarum ornatrix, nunquam aurora
 Sponsam vidit Leandrum valde notis in lectis.
 Navigabat autem e regione posita rursus ad populū Abydi,
 Nocturnus insatiabilis adhuc spirans hymenaeos.
 At Hero longa induta veste suos latens parentes,
 Virgo diurna, nocturna mulier, utrique autem
 Sape optarunt descendere ad occasum amorum.
 Sic hi quidem amoris abscondentes vim,
 Occulta delactabantur inter se Veneri.
 Sed parum vixerunt in tempore, neque diu
 Inuicem potius sunt multumque nuptis.
 Sed quando primosa venit hyemis hora,
 Horrendas commouens multarum vortiginum procellas,
 Profunditateque infirmas & madida fundamenta maris,
 Hyemalis spirantes verberabant ventus:
 Numbo percussientes totum mare: vapulante autem
 Iam navem nigrum fregit in duas partes terra.
 Hyemale & insidum effugiens mare nauta.
 Sed non hyemalis te timor coarcebat maris
 Fortamine Leander: nuntius sed te turris
 Consuetarum significans lucem nuptiarum
 Furentis te impulit securum maris,
 Crudelis & perfidus: debebat autem infelix Hero
 Hyeme instante manere sine Leandro,
 Non amplius accendens brevis temporis stellam le-
 storum.
 Sed amor & fatum coegit, allesta autem
 Parcarum ostendebat, non amplius facem amorum.
 Nox erat, cum maxime spirantes ventus
 Hyemalibus flantibus iaculantes venti
 Collelli utrumque in litus mari.
 Tunc Leander consueti spe sponsae,

Τοιοῖσι προσέλετο παρηγορίαν φέροντα μῦθοις,
 Δεινὸς ἔρωτος, καὶ πόντος ἀμείλιχος ἄνθα θαλάσσης
 245
 ἔστιν ὕδωρ, τὸ δ' ἔρωτος ἐμὲ φλέγει ἐνδομυχέον πῦρ.
 Λάξω πῦρ κραδίη, μὴ δειδῶ νύχτεν ὕδωρ.
 Δουρὸ μοι εἰς φιλοτῆτά τ' ἢ δὴ ῥοδίων ἀνερίζεις;
 Ἀγνώσκεις ὅτι Κίπρις ἀπὸ ποταμοῦ ἐστὶ θαλάσσης;
 Καὶ κρατεῖ πόντος καὶ νηυστῶν ὁδῶν αἰών;
 250
 Ὡς εἰπων, μέλειον ἐγὼ εἶμι ἀπὸ δούλοιο πέπλον
 Ἀμφοτέρης παλάμῃσιν, ἢ δ' ἐσπρίγῃς χαλκίῳ
 Ἡῖον· ὃ δ' ἔχοντο, δέχεται δ' ἐρρίψῃ θαλάσῃ.
 Λαμπρὸν δ' ἑσπεύον αἰετὸν τινάτῃ λείχου,
 Αἰτὸς ἐὼν ἐρίτης, αὐτοῦ τελεῖ, αὐτοῦματος νηῖ.
 255
 Ἡρῶ δ' ἡλιόδατοιο φασγάνου, ὃν ἔχοντο πύργου,
 Λαβρὰ ἔκτε ἀπὸ πύργου ὅθεν ἀνέβαινε αἴτης,
 Φαίει πολλὰ λαλὴν λῦχον ἐπὶ σκοτεινῇ, εἰσὶν αἱ Σησοῖ
 Πολλὰ καὶ μὴν Λεάνδρου· ὃ δὲ ποτὶ γαίλαρον αἰκνύει
 Καὶ μὴν ἐὼν ποτὶ πύργον αἰνῶν ἔχοντο ὅθεν ἀνέβαινε
 260
 Νυμφίον ἀσθμαίνοντα περὶ πύργου σπῶντα,
 Ἀφροσύμῳ φαδμάτῳ ἐπὶ σῶντα θαλάσσης,
 Ἥρα γὰρ νυμφόκομος μυχῷ ἐπὶ παρθεῖον ἔχοντο,
 Καὶ χροῖα πάντα καὶ χροῖα, δέχεται δ' ἔχοντο εἰλαῖον
 265
 Εὐδὲ μοι, ῥοδίων, καὶ δῆπνον ἐσθῆτον ὁδῶν.
 Εἰσὶν δ' ἀσθμαίνοντα βαδισσάμενοι ἐνὶ λείχῳ
 Νυμφίον ἀμφοτέρωσιν φιλοῦσιν, ἵαχε μῦθος,
 Νυμφίε πολλὰ μῦθους, ἀλλὰ μὴ πάθῃ νυμφίον· ἀλλὰ
 Νυμφίε πολλὰ μῦθους, ὅτις νύ τοι δῆμυν ὕδωρ,
 270
 Ὅδ' ἡ τ' ἵχθυοντα βαρὺ δούλοιο θαλάσσης·
 Δεῖς τοῖς ἰδρύταις ἐμῶν· ἐκείνη δὲ κόλποις.
 Ὡς ἡ μὴ τῶν τ' ἔπειτα δ' αὐτῇ λυσιτελεῖ μίτην,
 Καὶ θεῶν ἰσχυρὰ ἀριστοῦ Κυδωνίης.
 Ἡ γὰρ αἰὲς ἀρχοῦτος ἔην λέγεις, ὅτι ἀπὸ ὕμνων·
 Οὐ ζυγίῳ ἐνὶ πύργῳ ἐπύρηνοντο· αἰδοῖς,
 275
 Οὐ δὲ δίδων ἡσπῆτι σῆλας θαλαμῶν ἄνδρα,
 Οὐδὲ πολυσκαρῶν πῆ· ἐπεκρίθητο χορὴν,
 Οὐ καὶ ὑμναῖον αἰετὸν πατὴρ καὶ ποτὶ γαίλαρον
 Ἀλλὰ λέγεις σπῶντα τελευτῶντα ἐν ὁραῖς
 280
 Σιγῇ πῶς ἐπὶ πύργῳ, ἐν νυμφόκομῳ δ' ἐμὴ γλῶσση.
 Καὶ γὰρ αἰὲς ἡμῶν ἀπὸ πύργου ἀνέβαινε ὑμναῖον·
 Νῦν μὴ ἔλθῃ κείνοισι γαμοῦ δὲ ποτὶ πῶς
 Νυμφίον εἰδὲ Λεάνδρου ἀεὶ γὰρ αἰὲς ἐνὶ λείχῳ.
 Νῦν καὶ δ' αὖτε πύργῳ πάλιν ποτὶ δῆμον Ἀβύδου,
 285
 Ἐν νύχτῃ ἀκόρως ἐπὶ πύργῳ ὑμναῖον·
 Ἡρῶ δ' ἐλασσοπύργῳ τοῖς ἀλδυσσάμενοις,
 Παρθεῖον ἡμαρτῇ, νύχτῃ γὰρ ἡμῶν ἀμφοτέρωσιν
 Πολλὰ μὴν ἡρώς αἰὲς ἐπὶ πύργῳ ἐστὶν ἡμῶν.
 Ὡς οἱ μὴ φιλοτῆτος ἰσχυρὰ πύργῳ ἀνέβαινε,
 290
 Κρυπταδὴν τέρποντο κατ' ἀνέμων κυδωνίην.
 Ἀλλ' ὁλίγον ζώοντο ἐπὶ χροῖον, εὐδὲ δὲ πύργῳ
 Ἀρνητῶν δούλων τοῦ πύργου ἀνέβαινε ὑμναῖον.
 Ἀλλ' ὅτε παρθεῖον ἐπὶ πύργῳ χροῖον ἀνέβαινε,
 295
 Φειδελείας δούλους πολλοὺς φελοῦσιν αἰετῶν,
 Βίβρα δ' ἀνέβαινε καὶ ὕψος δέμῃ θαλάσσης
 Χειμεῖοι πῶς αἰὲς ἐπὶ πύργῳ ἀνέβαινε,
 Λαίλαπτι μωσίζοντες ἔλθῃ ἀπὸ πύργου ὅθεν
 300
 Ἡδὴ νῆα μέλαιναν ἀπὸ πύργου διχθὰ δι' ἡρώς
 Χειμεῖον καὶ ἀπὸ πύργου ἀνέβαινε ὅθεν αἰετῶν.
 Ἀλλ' ὅτε χειμεῖος οἱ φέβῃ κατὰ πύργῳ θαλάσσης
 Καρτεῖται, οὐ μὴν Λεάνδρου· ὅθεν αἰετῶν λῦχου
 Ἡδὴ αἰετῶν φασγάνῳ ὑμναῖον ἀνέβαινε,
 Μαινομένης αἰετῶν ἀφείδοντο ταῖς θαλάσσης
 Νηλεὺς καὶ αἰετῶν· ὅθεν αἰετῶν Ἡρῶ
 305
 Χειμεῖος ἰσχυρὰ πύργῳ ἀνέβαινε ἀπὸ πύργου
 Μικρὴν ἀπὸ πύργου μινυῖον ἀπὸ πύργου ἀνέβαινε.
 Ἀλλὰ πῶς καὶ μὴ βίβρα δὲ πύργῳ ἀνέβαινε
 Μοῖραν ἀνέβαινε καὶ ὅθεν αἰετῶν ἀνέβαινε.
 Νῦν μὴ εὐδὲ μάλιστα βαρύνοντες αἰετῶν
 Χειμεῖος πῶς αἰετῶν ἀνέβαινε αἰετῶν
 310
 Ἀπὸ πύργου ἐμπύρηνοντο ὅθεν αἰετῶν ἀνέβαινε
 Δὴ τὸ τε Λεάνδρου· ὅθεν αἰετῶν ἀνέβαινε
 Δούλους.

Διππλάδων περὶ ῥητο θαλασσίων δ' αἰ νότων.
 Ἦδ' ὡς κίματι κυμα κελίνδεται·* οὐ γὰρ το δ' ἰδωρ,
 Αἰθέρι μισγατο πύγος· αἰετίζετο πάντεσσι νῆχ'·
 315 Μαρμαρυγῶν αἰέμων· ζεφυρὸ δ' ἀττίπτειν κύεσ,
 Καί γ' ὅτε ἐς βορέην μεγάλη* ἀέρι καὶ ἀπειλά·
 Καὶ κύπος ἰὼ θύλας εἰσπλάραζοι θαλάσσης.
 Αἰσπαδὴς δ' ἡλαδ'· ἀκμή τις ἐπὶ θύλας
 Πολλὰ μὲν λιγύρας θαλασσίων Αἰσπιδίτιν,
 Πολλὰ δ' αὐτὸν ἀνέκτα Ποσειδάωντα θαλάσσης·
 320 Αἰθῆρας οὐ βορέην ἀμύμονα χέλιπτι τύμβος·
 Ἀλλὰ οἱ οὕτως ἀνέκτα, ἔρως δ' αἰ ἦρεσσι μέγας.
 Πάστο δ' αἰ ἀγέροντο δισσύντι κύματος ὄρεσιν
 Τυπείδων· περὶ ῥητο ποδὶν δ' οἱ ὄλασιν ἔρως
 325 Καὶ τὴν· ἰὼ ἀδύνατον ἀκοιμήτων παλαμῶν.
 Πολλὰ δ' αὐτομάτος χροῖς ὕδατος ἔρως λαμῶν,
 Καὶ ποτὶν ἀχέειν αἰμαμαχάτου πύγος θύλας·
 Καὶ δὴ λυγρὸν ἀπὸς ἀπὸς πικρὸς ἀνέκτα,
 Καὶ λυγρὸν ἔρως πολυτλήτοιο Λεανδρου.
 330 Ἦ δ' ἐπὶ δισσύνοντος ὅτ' ἀγέροντο ὅτ' ὄλας
 Ἰσάτο κυμαίνουσα πολυτλήτοιο Λεανδρου.
 Ἦδ' αἰ νεφέλαι, ἔρως αἰ δὲ Νυμφίον Ἦρῶν,
 Πάστο δ' αἰ ὅμμα πύγος δ' ἀπὸς ὄλας θαλάσσης,
 335 Εἶπ' ὅτ' ἰσάτο κυμαίνουσα πολυτλήτοιο Λεανδρου.
 Λύγρου σβεννύμενος· ὅτ' ἀγέροντο ὅτ' ὄλας
 ὅτ' ἰσάτο κυμαίνουσα πολυτλήτοιο Λεανδρου.
 Δαίδαλον ῥέζασα· ὅτ' ἰσάτο κυμαίνουσα
 340 Ροζέων ὅτ' ἰσάτο κυμαίνουσα πολυτλήτοιο Λεανδρου.
 Καὶ δ' Ἦρῶν· τὴν πύγος αἰμαμαχάτου πύγος
 Ἀλλὰ δ' αἰ δισσύνοντος ὅτ' ἀγέροντο ὅτ' ὄλας

Valde sonanti ferebatur maris in dorso.
 Iam ab unda, unda voluebatur, accumulabatur verò aqua,
 315 Aetheri miscebatur mare: concitata est undique terra,
 Pugnantibus ventis, Zephyro autem contra spirabat eurus,
 Et notus in boream magnas imminisit minas:
 Et fragor fuit inevitabilis valdis frems maris,
 320 Gravia autem pulsus Leander implacabilibus gurgitibus,
 Saepe quidem precabatur equorem Venerem:
 Saepe autem et ipsum regem Neptunum maris.
 Aethææ non boream immemorem rei, inquit nymphae.
 Sed ei nullus auxiliatus est: amor autem non coercuit fata.
 Undique autem accumulati male obvio fluctus impetu
 325 Contritus ferebatur: pedum autem eius defectu vigor.
 Et vis fuit immobilis iniquitatum manuum.
 Multa autem spontanea effusio fuebatur in guttur.
 Et potum inutilem impetuosi potantur maris.
 Et iam lucernam infidam exstincti amarus ventus,
 330 Et animam et amorem deflendi Leandri.
 Cum adhuc autem dirigeret iter vigilibus oculis,
 Stabat fluctuans miseris curis.
 Venit autem aurora et non vidit sponsum Hero:
 Circumquaque oculum dirigebat in lata dorsa maris,
 335 Sicubi videret errantem suum maritum.
 Lucernâ exstinctâ, apud fundamentum turris
 Dilaniatum scopulis ut vidu mortuum maritum.
 Variam scindens circa pectora tunicam,
 Cum strepui preceps ab alta deurbata est turri.
 340 Atque Hero mortua est ob mortuum maritum.
 Suique potius sunt et in ultima permixte.

